

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΥ ΚΑΙ Η ΗΤΤΑ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

SIMON READ

Η ναυτική ιστορία του Β΄ Παγκόσμιου
Πολέμου ζωντανεύει μέσα από
τις σελίδες αυτού του βιβλίου.

ALEX KERSHAW, ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

ΣΕΙΡΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΕΙΡΑΣ: Μάρκος Καρασαρίνης

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η μάχη του Ατλαντικού και η ήττα του Γερμανικού Στόλου**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: **The Iron Sea – How the Allies Hunted and Destroyed Hitler's Warships**

Από τις Εκδόσεις Hachette Books, Νέα Υόρκη 2020

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Simon Read

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Δημήτριος Β. Σταυρόπουλος

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Δημήτρης Λυμπερόπουλος

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Simon Read, 2020

This Edition published by arrangement with Hachette Books, an imprint of Perseus Books, LLC, a subsidiary of Hachette Book Group, Inc., New York, New York, USA.

All rights reserved.

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2021

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2021

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-4127-6

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-4128-3

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.	PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
<i>Από το 1979</i>	<i>Publishers since 1979</i>
Έδρα:	Head Office:
Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfofosi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550	Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

**Η ΜΑΧΗ
ΤΟΥ SIMON READ
ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΥ
ΚΑΙ Η ΗΤΤΑ
ΤΟΥ
ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ
ΣΤΟΛΟΥ**

Μετάφραση: Δημήτριος Β. Σταυρόπουλος

*Αυτό το βιβλίο αφιερώνεται στη Σάρα και στον Μπένι.
Με αγάπη!*

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

ΔΥΟ ΑΠΟ ΤΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΠΛΟΙΑ σ' αυτό το βιβλίο, το «Σάρνχορστ» και το «Γκναϊζενάου», αναφέρονται –ανάλογα με την πηγή– πότε ως καταδρομικά μάχης και πότε ως θωρηκτά, με την κύρια διαφορά να έγκειται στο ότι τα καταδρομικά θυσίαζαν θωράκιση για χάρη της ταχύτητας και της ευελιξίας. Για να κρατήσω απλά τα πράγματα, χαρακτηρίζω και τα δύο σκάφη θωρηκτά.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος: Οι φονικές θάλασσες	13
1. Σε αναζήτηση θηράματος.....	25
2. Κατακλυσμός.....	40
3. Οι κυνηγημένοι	71
4. Εκδίκηση για το «Χουντ».....	93
5. Κέρβερος	111
6. Άρμα.....	143
7. Σκυλιά του πολέμου	166
8. Θανάσιμο πέρασμα	188
9. Αρκτική φωτιά.....	204
10. Στόχος: «Τίριπς».....	213
11. Σκάφη Χ.....	236
12. «Κόλαση επί γης».....	255
13. Επιστροφή στο «Τίριπς»	277
Επίλογος: Η θάλασσα είναι ένας ομαδικός τάφος	299
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	305
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	356
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	367
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	377

*Κανένας κυβερνήτης δεν μπορεί να σφάλει πολύ,
αν φέρει το πλοίο του πλάι σε εκείνο του εχθρού.*

Υπόμνημα του αντιναυάρχου Οράτιου Νέλσον προς τους κυβερνήτες του,
γραμμένο πάνω στο πολεμικό HMS «Βίκτορι» στις 9 Οκτωβρίου 1805,
δώδεκα μέρες πριν από τη ναυμαχία του Τραφάλγκαρ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

* * *

ΟΙ ΦΟΝΙΚΕΣ ΘΑΛΑΣΣΕΣ

ΤΑ ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΤΙΚΑ ΠΕΤΟΥΣΑΝ μέσα από θεοσκοτεινούς ουραμούς.

Τα βρετανικά πληρώματα κοίταζαν μες στο σκοτάδι καθώς η συσκοτισμένη Γερμανία περνούσε από κάτω τους. Όλα έμοιαζαν ήσυχα τις πρώτες πρωινές ώρες της 6ης Απριλίου 1940. Για τα πληρώματα των δικινητήριων Ουέλινγκτον και Χάμπντεν, η επιχείρηση εκείνης της νύχτας ήταν μία άσκηση ματαιότητας: να ρίξουν προπαγανδιστικά φυλλάδια τα οποία παρότρυναν τον γερμανικό λαό να παραδοθεί. Τα φυλλάδια, τυπωμένα από το Υπουργείο Πληροφόρησης, ήταν συσκευασμένα σε βαριά δέματα των χιλίων πεντακοσίων τεμαχίων δεμένα με κορδόνια. Όταν θα έφταναν πάνω από την περιοχή του στόχου, ένα μέλος του πληρώματος θα έκοβε το κορδόνι και θα έσπρωχνε τα φυλλάδια προς τη θυρίδα εξαπόλυσης φωτοβολίδων του αεροσκάφους. Στροβιλιζόμενα στο ρεύμα αέρος του βομβαρδιστικού, τα φυλλάδια θα διασκορπίζονταν μες στη νύχτα και θα γέμιζαν τις κωμοπόλεις στο έδαφος.¹

Οι πολυβολητές στους πυργίσκους τους διατηρούσαν τη μοναχική επιφυλακή τους, ενώ οι πλοηγοί μελετούσαν τους χάρτες τους και διαβίβαζαν συντεταγμένες στους πιλότους. Όλα έμοιαζαν να αποτελούν μια ρουτίνα, έως ότου ένα παράξενο θέαμα παρουσιάστηκε χαμηλά με φόντο το κατάμαυρο κενό. Μπορούσε να διακρίνει κανείς μία κίτρινη λάμψη πολυάριθμων φώτων, τα οποία, όπως φαινόταν, σχημάτιζαν μία μεγάλη φάλαγγα οχημάτων η οποία εκινείται γρήγορα ανάμεσα στα λιμάνια του Αμβούργου και του Λίμπεκ. Πάνω από το Κίελο τα πληρώματα διέκριναν «μεγάλη δραστηριότητα στα πλοία, που γινόταν υπό το φως δυνατών προβολέων».²

Τα πληρώματα επέστρεψαν στις βάσεις τους καθώς χάραζε, και υπέβαλαν τις αναφορές τους. «Οι Γερμανοί», σημείωσε στη συνέχεια το Υπουργείο Αεροπορίας, «δεν κάνουν καμία προσπάθεια απόκρυψης. Όταν όλα διακυβεύονται, σπανίως προσπαθούν να αποκρύψουν τις ενέργειές τους, πιστεύοντας ότι η ταχύτητα είναι σημαντικότερη από τη μυστικότητα». Μία αναγνωριστική πτήση της Βασιλικής Πολεμικής Αεροπορίας (RAF), που διενεργήθηκε αργότερα εκείνο το απόγευμα για να ερευνησει το ζήτημα, φωτογράφησε τα γερμανικά θωρηκτά «Σάρνχορστ» και «Γκναϊζενάου» να είναι αγκυροβολημένα στο Βίλχελμσχάφεν.³

Τα πλοία αυτά, που ήταν από τα πλέον καταζητούμενα για το Βασιλικό Ναυτικό, επενδυμένα με θωράκιση των εργοστασίων Κρουπ, είχαν εκτόπισμα το καθένα 32.000 τόνους και έφεραν εννιά πυροβόλα των 11 ιντσών σε τριπλούς πύργους, δύο μπροστά και έναν πίσω. Οι δευτερεύοντες οπλισμοί περιλάμβαναν δεκατέσσερα πυροβόλα των 4,1 ιντσών και δεκάξι πυροβόλα της 1,5 ίντσας ως αντιαεροπορικά, καθώς και δώδεκα πυροβόλα των 5,9 ιντσών. Έχοντας τη δυνατότητα να αναπτύξουν μία μέγιστη ταχύτητα τριάντα ενός κόμβων, ήταν ταχύτερα από οποιοδήποτε βρετανικό πλοίο. Ο Πρώτος Λόρδος του Ναυαρχείου, Ουίνστον Τσόρτσιλ, έχοντας πλήρη επίγνωση αυτού του γεγονότος, τα χαρακτήριζε «στόχους υπέρτατης σημασίας».⁴

Τον προηγούμενο Νοέμβριο τα δύο πλοία είχαν καταναυμαχήσει το βρετανικό περιπολικό σκάφος «Ραβαλίντι», στέλνοντας το πλοίο των δεκάξι χιλιάδων τόνων και τα διακόσια τριάντα οχτώ μέλη του πληρώματός του –ανάμεσά τους και τον κυβερνήτη– στα παγωμένα βάθη ανάμεσα στη Νορβηγία και την Ισλανδία. Κατόπιν, είχαν αποσυρθεί στο γερμανικό λιμάνι του Κιέλου και πέρασαν τον χειμώνα παγωμένα στα αγκυροβόλιά τους.

Ο χειμώνας εκείνος αποδείχτηκε δριμύτατος. Ένα κύμα πάγου και χιονιού σάρωσε ολόκληρη την Ευρώπη, καθώς οι θερμοκρασίες κατακρημνίστηκαν στα χαμηλότερα επίπεδα που είχαν φτάσει για σχεδόν έναν αιώνα. Στη Ρώμη έπεσε χιόνι πάχους δεκαπέντε εκατοστών, όντας η σφοδρότερη χιονόπτωση που είχε σημειωθεί ποτέ στην πόλη στα ιστορικά χρονικά. Ο υδράργυρος στην Ισπανία και τη Γαλλία έπεσε κάτω από το μηδέν. Ο ποταμός Τάμεσης στο Λονδίνο πάγωσε σε μήκος δεκατριών χιλιομέτρων. Πάγος έφραξε τον Δούναβη, που τον χρησιμοποίησε η Γερμανία για να εισάγει από τη Βαλτική φορτία πετρελαίου, μετάλλων και σιτηρών με σκοπό να ταΐσει την πεινασμένη πολε-

μική μηχανή της. «Η είδηση για την εμφάνιση πάγου στο ρεύμα του ποταμού», ανέφεραν οι *New York Times*, «έγινε δεκτική με χαρά από τους διπλωμάτες των Συμμάχων».⁵

Βορειότερα, εκεί όπου οι Φινλανδοί διεξήγαγαν άγριο αμυντικό αγώνα απέναντι στον Κόκκινο Στρατό που είχε εισβάλει στη χώρα τους, υπήρχαν ελάχιστοι λόγοι για πανηγυρισμούς. «Το ψύχος μουδιάζει το μυαλό σ' αυτή την αρκτική κόλαση», σημείωνε ένας πολεμικός ανταποκριτής. «Το χιόνι σαρώνει τις σκοτεινές ερημιές, ο άνεμος ουρλιάζει και η θερμοκρασία είναι τριάντα βαθμούς υπό το μηδέν. Εδώ οι Ρώσοι και οι Φινλανδοί μάχονται για την κατοχή των χιονοσκεπών δασών μέσα σε χιονοθύελλες που τυφλώνουν». Στη σκηνή μιας μάχης, τα πτώματα λεγόταν πως ήταν «όλα παγωμένα σε στάσεις σαν να πολεμούν... Τα κορμιά τους ήταν σαν αγάλματα ανθρώπων που έβαζαν όλους τους μυς και τη δύναμή τους για να κάνουν κάποια δουλειά, αλλά τα πρόσωπά τους έδειχναν κάτι μεταξύ σαστίσματος και φρίκης».⁶

Για τους άντρες που αποτελούσαν τα πληρώματα του «Σάρνχορστ» και του «Γκναϊζενάου», η εποχή του ψύχους ήταν «ένα διάστημα βαριεστημάρας», μία πεζή και παγερά αδιάφορη περίοδος αναμονής. Όποτε το επέτρεπαν οι συνθήκες, έβγαιναν στη Βόρεια Θάλασσα για εκπαιδευτικές ασκήσεις – αλλά τίποτα περισσότερο. Όταν οι άντρες έπαιρναν άδεια, μπορούσαν «να περπατούν στην ξηρά πάνω στην παγωμένη επιφάνεια του αγκυροβολίου».⁷ Το ότι ο πόλεμος που διεξαγόταν κάπου πέρα από τον πάγο τούς προσπερνούσε δεν προσέφερε καμία ανακούφιση.

Και τότε, σιγά σιγά, οι μέρες μεγάλωσαν· η θερμοκρασία βαθμηδόν ανέβηκε και, επιτέλους, απελευθέρωσε τα πλοία από την παγωμένη αιχμαλωσία τους. Αγκυροβολημένα τώρα στο Βιλχελμσχάφεν, περίμεναν διαταγές για να ξεκινήσουν για την επόμενη θανάσιμη εξόρμησή τους. Δε χρειάστηκε να περιμένουν πολύ. Στις 7 Απριλίου, την επομένη της μέρας που τα φωτογράφησε η αναγνωριστική πτήση της RAF, τα δύο θωρηκτά απέπλευσαν αποτελώντας μέρος της γερμανικής εισβολής στη Νορβηγία.⁸

* * *

ΣΙΔΗΡΟΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑ ΠΟΥ ΕΞΟΡΥΣΣΟΤΑΝ στη Σουηδία περνούσε διαμέσου της Νορβηγίας οδεύοντας προς τη Γερμανία. Εμπορικά πλοία του Ράιχ μετέφεραν το πολύτιμο μέταλλο από το νορβηγικό λιμάνι του Νάρ-

βικ. Ο Τσόρτσιλ, έχοντας περιμένει πολύ καιρό για να σπάσει την αλυσίδα εφοδιασμού της Γερμανίας, παρακίνησε το Πολεμικό Συμβούλιο να επιτρέψει στο Βασιλικό Ναυτικό να ναρκοθετήσει τα νορβηγικά ύδατα. Το Πολεμικό Συμβούλιο έδωσε τη συγκατάθεσή του στις 3 Απριλίου, και πέντε μέρες αργότερα πλοία του Βασιλικού Ναυτικού πόντισαν νάρκες στις προσβάσεις του Νάρβικ. Επρόκειτο να ακολουθήσουν αποβάσεις βρετανικών και γαλλικών στρατευμάτων στο Νάρβικ, το Τροντχάιμ, το Μπέργκεν και το Στάβανγκερ – αλλά οι Γερμανοί κινήθηκαν πρώτοι.⁹

Τώρα, εκείνο το λαμπερό πρωινό του Απριλίου, καθώς το «Σάρνχορστ» και το «Γκναϊξενάου» έπλεαν βόρεια του Βιλχελμσχάφεν, πληρώματα της 107ης Μοίρας στη βάση Ουίτισχαμ της RAF στη νότια Αγγλία «βρίσκονταν σε ετοιμότητα για καθήκοντα αεροπορικής προσβολής». Στις 10:45 η μοίρα έλαβε συντεταγμένες από την τελευταία φορά που είχαν θεαθεί τα πλοία καθώς και τη διαταγή να επιτεθεί αμέσως. Στις 11:30 δώδεκα βομβαρδιστικά Μπλένιμ με επικεφαλής τον αντισημναρχο Μπέιζιλ Έμπρι απογειώθηκαν σε δύο σχηματισμούς των έξι αεροσκαφών για να προσβάλουν τα γερμανικά πολεμικά.¹⁰

Τα βομβαρδιστικά πέταξαν σε έναν ανέφελο ουρανό, με την ορατότητα να εκτείνεται στα πενήντα χιλιόμετρα. Η Βόρεια Θάλασσα περνούσε από κάτω τους γκριζα και ατελείωτη προς όλες τις κατευθύνσεις. Καθώς οι δύο σχηματισμοί πλησίαζαν στους στόχους τους, ο καιρός άρχισε να χαλάει. Ο ουρανός σκοτείνιασε και τα σύννεφα που πύκνωσαν περιόρισαν την ορατότητα στα οχτώ χιλιόμετρα.¹¹ Παρ' όλα αυτά, ο Έμπρι και οι άντρες του δεν είχαν κανένα πρόβλημα να εντοπίσουν τα θηράματά τους ανοιχτά των ακτών της Δανίας.¹²

Από τα πιλοτήρια και τους πυργίσκους των πολυβόλων τους μπορούσαν να δουν καθαρά «δεκαεφτά πλοία του γερμανικού ναυτικού, ανάμεσά τους το “Γκναϊξενάου” και το “Σάρνχορστ”», με τις λευκές, αφρισμένες αύλακές τους να χαράζουν την επιφάνεια της θάλασσας. Όπως παρατήρησε ο Έμπρι, ήταν «ένα μεγαλειώδες θέαμα».¹³ Τα βομβαρδιστικά έκαναν στροφή στον ουρανό και έλαβαν θέση, με τον χλομό ήλιο να είναι πίσω τους, για να επιτεθούν μέσα από την ψυχρή λάμψη του σε τριάδες από τα έξι χιλιάδες πόδια.¹⁴

Το πρώτο κύμα, επιτυγχάνοντας αιφνιδιασμό, πέρασε με βρόντο πάνω από τα πλοία ρίχνοντας δώδεκα διατρητικές βόμβες των διακοσίων πενήντα λιβρών, αλλά το μόνο που πέτυχε ήταν το νερό. Καθώς ορμούσε το δεύτερο και το τρίτο κύμα, ο εχθρικός στόλος ζωντάνεψε με ένα

βίαιο θέαμα από λάμπεις εκπυρσοκροτήσεων και καπνό. Τα αντιαεροπορικά πυρά ανάγκασαν τα βομβαρδιστικά να σπάσουν τον σχηματισμό τους.¹⁵ «Όταν έριξαν εναντίον μου», έγραψε ένας πιλότος, «ήταν σαν να άστραφταν αστραπές παντού ολόγυρά μου».¹⁶ Τα αεροσκάφη έριξαν τα οπλικά φορτία τους, τα οποία έπεσαν αβλαβώς στην ταραγμένη θάλασσα. Τα βομβαρδιστικά έκαναν στροφή για να επιστρέψουν στη βάση τους και άφησαν το «Σάρνχορστ», το «Γκναϊζενάου» και τον υπόλοιπο στόλο να συνεχίσουν την πορεία τους.¹⁷

* * *

ΟΙ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΘΑΛΑΣΣΗΣ και αέρος κατά τις μέρες και βδομάδες που ακολούθησαν απέτυχαν να βυθίσουν τα δύο θωρηκτά ή να τους προξενήσουν αβαρίες, ενώ στοίχισαν ακριβά στο Βασιλικό Ναυτικό. Στις 16:45 της 8ης Ιουνίου ένας οπτήρας στο «Σάρνχορστ» εντόπισε κάτι που έδειχνε σαν τολύπη καπνού σε απόσταση είκοσι οχτώ μιλίων δεξιά από την πλώρη.¹⁸

Τα πληρώματα και στα δύο γερμανικά πλοία, τα οποία έπλεαν τώρα δίχως συνοδεία, έσπευσαν να λάβουν θέσεις μάχης. Στις 17:10 ο επικεφαλής αξιωματικός πυροβολικού του «Σάρνχορστ» τηλεφώνησε στη γέφυρα από το θωράκιο για να αναφέρει ότι είδε ένα «χοντρό φουγάρο, και ιστό με πύργο. Πιθανώς επίσης και (ένα) κατάστρωμα πτήσεων». Για τον Γερμανό Αρχηγό Στόλου, αντιναύαρχο Βίλχελμ Μάρσαλ, ένα αεροπλανοφόρο αποτελούσε στόχο αντάξιο του κύρους των πλοίων του – σε αντίθεση με το «Ραβαλίντι» που υστερούσε απελπιστικά από άποψη ισχύος πυρός. Ο στόχος απέκτησε μεγαλύτερη γοητεία όταν ο αξιωματικός πυροβολικού αντίκρισε τους ιστούς δύο αντιτορπιλικών συνοδείας.¹⁹

Πέρα από την γκρίζα έκταση της θάλασσας, ο πλοίαρχος Γκάι Ντ' Όιλι-Χιουζ πάνω στο αεροπλανοφόρο HMS «Γκλόριους» των είκοσι δυόμισι χιλιάδων τόνων ενημερώθηκε για τους Γερμανούς θηρευτές που πλησίαζαν. Συνοδευόμενο από τα αντιτορπιλικά «Ακάστα» και «Άρντεντ», το «Γκλόριους» είχε στο κατάστρωμα και στο υπόστεγό του περισσότερα από πενήντα καταδιωκτικά και τορπιλοπλάνα. Για να τα απονήσσει, όμως, θα έπρεπε υποχρεωτικά να στραφεί «προς τον άνεμο» και να τεθεί σε πορεία σύγκρουσης με τους διώκτες του. Μη βλέποντας άλλη εναλλακτική λύση από το να επιχειρήσει να διαφύγει, ο πλοίαρχος Ντ' Όιλι-Χιουζ διέταξε το «Γκλόριους» να αναπτύξει μέγιστη ταχύτη-

τα. Το «Σάρνχορστ» και το «Γκναϊζενάου» ρίχτηκαν στο κατόπι του.²⁰

Κυνηγοί και κυνηγημένοι σύντομα πλησίασαν σε απόσταση βολής. Στις 17:23 το «Σάρνχορστ» άνοιξε πυρ από απόσταση είκοσι οχτώ χιλιάδες γιάρδες. Οι οβίδες χρειάστηκαν πενήντα δύο δευτερόλεπτα για να διαγράψουν το βίαιο τόξο τους προς τον στόχο και έπεσαν «εγγύτατα».²¹ Αφού διορθώθηκαν η γωνία και η τροχιά, τα πυροβόλα βρυχήθηκαν και πάλι και αυτή τη φορά βρήκαν τον στόχο τους. Η γέφυρα του αεροπλανοφόρου εξαφανίστηκε μέσα σε μία πύρινη μπάλα. Μία ομοβροντία άνοιξε τρύπα στο κατάστρωμα· μία άλλη διαπέρασε το μηχανοστάσιο. Από το κατάστρωμα του «Σάρνχορστ» «μπορούσε να δει κανείς τη λάμψη της φωτιάς στο “Γκλόριους”».²²

Μέσα σε λίγα λεπτά το αεροπλανοφόρο είχε μετατραπεί σε μία φλεγόμενη πυρά, αλλά κατά παράξενο τρόπο εξακολουθούσε να επιπλέει. Ο μακρινός βρυχηθμός των εκρήξεων καθώς τα αεροπλάνα υπέκυπταν στις φλόγες αντηχούσε πάνω από το νερό σαν μουντός κεραυνός. Το αεροπλανοφόρο άρχισε να παίρνει κλίση. Μέσα από το αποστασιόμετρο στη γέφυρα του «Σάρνχορστ», ο Μάρσαλ παρακολουθούσε τα φλεγόμενα Χαρικέιν και Γιλαντιέιτορ να γλιστρούν από το διάτρητο και κεκλιμένο κατάστρωμα του αεροπλανοφόρου και να πέφτουν στη θάλασσα. «Αργά αργά», έγραψε ένας Γερμανός ναύτης, «το “Γκλόριους” άρχισε να γέρνει στο ένα πλευρό του. Βγάζοντας φλόγες και καπνό, παρασύρθηκε από τον άνεμο. Λίγο μετά, βυθίστηκε».²³

Ενώ το «Άρντεντ» έπεσε θύμα του εχθρικού πυρός από τα πρώτα στάδια της συμπλοκής, το «Ακάστα» αποδείχτηκε πεισματάρης αντίπαλος. Με τα πυροβόλα του να μπουμπουνίζουν, αναζήτησε προσωρινά καταφύγιο σε ένα προπέτασμα καπνού. Πάνω στο αντιτορπιλικό ο κυβερνήτης έδωσε ένα μήνυμα προς όλο το πλήρωμα: «Μπορεί να νομίζετε ότι το βάζουμε στα πόδια για να απομακρυνθούμε από τον εχθρό. Δεν ισχύει. Το φίλιο πλοίο μας (“Άρντεντ”) έχει βυθιστεί, το “Γκλόριους” βυθίζεται. Το ελάχιστο που μπορούμε να κάνουμε είναι να προβούμε σε μία επίδειξη. Καλή τύχη!»²⁴

Το «Ακάστα» ξεπρόβαλε μέσα από την πυκνή καταχνιά, έστριψε προς τα δεξιά και εκτόξευσε δύο τορπίλες από την αριστερή πλευρά του. Το πλήρωμα ζητωκραύγασε καθώς οι δυοσιώνες αύλακες των φουσαλίδων απομακρύνονταν από το πλοίο. «Δε θα ξεχάσω ποτέ αυτή τη ζητωκραυγή που υψώθηκε», θυμόταν ο δίοπος Σίριλ Κάρτερ, ο οποίος επάνδρωνε τους προυμναίους τορπιλοσωλήνες. «Στην αριστερή πλευρά της πλώρης ενός από πλοία (“Σάρνχορστ”) άστραψε μία

κίτρινη λάμψη και υψώθηκε μία μεγάλη στήλη καπνού και νερού».²⁵

Οι τορπίλες χτύπησαν το «Σάρνχορστ» «ακριβώς κάτω από τον πρυμναίο τριπλό πύργο πυροβόλων». Μία στήλη φλόγας ξεπήδησε κάτω από τα τρία γιγαντιαία πυροβόλα και τα έθεσε εκτός μάχης. Η τορπίλη άνοιξε «μία μεγάλη τρύπα» στο πλευρό του πλοίου, πλημμυρίζοντας τα χαμηλότερα διαμερίσματά του μέσα σε έναν εφιάλτη νερού και πετρελαίου από μία δεξαμενή καυσίμων που είχε τρυπήσει. Σαράντα οχτώ άνδρες έχασαν τη ζωή τους στο μακελειό.²⁶

Το «Σάρνχορστ» έβαλε με τους δευτερεύοντες οπλισμούς του ακόμα κι όταν άρχισε να παίρνει κλίση. Το «Ακάστα», υστερώντας απελπιστικά σε δύναμη πυρός, εξαφανίστηκε και πάλι πίσω από το προπέτασμα καπνού του. Άλλαξε πορεία, βγήκε από την κάλυψή του και εμφανίστηκε μέσα σε ένα καμίνι πυρός. «Ο εχθρός μάς έριχνε με ό,τι είχε», έγραψε ο Κάρτερ. Μία οβίδα διαπέρασε το μηχανοστάσιο του πλοίου. Η τρομερή έκρηξη έριξε τον Κάρτερ από το κάθισμά του και σκότωσε το πλήρωμα που εργαζόταν στους πρυμναίους τορπιλοσωλήνες. Ο Κάρτερ έχασε τις αισθήσεις του, αλλά σύντομα συνήλθε και ανακάλυψε ότι το πλοίο είχε σταματήσει και έπαιρνε έντονη κλίση προς τα αριστερά. Σηκώθηκε όρθιος και επέστρεψε παραπατώντας στη θέση μάχης του, προσπαθώντας να κρατήσει την ισορροπία του στην απότομη κλίση που είχε πάρει το κατάστρωμα.²⁷

Μέσα από τον καπνό και την καταχνιά, είδε τα θολά περιγράμματα του «Σάρνχορστ» και του «Γκναϊζενάου». «Πυροδότησα τις τορπίλες που είχαν απομείνει», έγραψε αργότερα. «Κανείς δεν μου είπε να το κάνω. Υποθέτω ότι είχα παλαβώσει». Τα θωρηκτά εξαπέλυσαν άλλη μία ομοβροντία από ασάλι και φωτιά. Μία έκρηξη συγκλόνησε το αντιτορπιλικό με τέτοια δύναμη, ώστε ο Κάρτερ πίστεψε πως για μια στιγμή σηκώθηκε πάνω από το νερό. Τότε ήταν που ο κυβερνήτης έδωσε τη διαταγή να εγκαταλειφθεί το πλοίο.²⁸

Οι άντρες πάνω στο «Σάρνχορστ» δεν μπορούσαν παρά να θαυμάσουν το πείσμα του πληρώματος του «Ακάστα». «(Το “Ακάστα”) δεν τα παρατούσε. Τα πυροβόλα μας σίγησαν τα πρωραία πυροβόλα του, αλλά τα πρυμναία συνέχισαν να βάλουν», θυμόταν ένας Γερμανός ναύτης. «Ερρίφθησαν κι άλλες ομοβροντίες από τα πυροβόλα μας, και ο εχθρός επιτέλους έπαυσε το πυρ. Το αντιτορπιλικό είχε τυλιχτεί στις φλόγες και άρχισε να βυθίζεται αργά. Υψώθηκε ατμός, πιθανώς από τους λέβητές του που έσκασαν. Και μετά τα κύματα σκέπασαν και αυτούς τους γενναίους αντιπάλους».²⁹

Από το πλήρωμα των εκατόν τριάντα οχτώ ανδρών του «Ακάστα» επέζησε μόνο ο δίοπος Κάρτερ· οι υπόλοιποι πήγαν στον βυθό μαζί με το πλοίο ή πέθαναν στο νερό και στις σωστικές λέμβους από το ψύχος. «Θα θυμάμαι για πάντα τον υπίατρο», έγραψε αργότερα ο Κάρτερ, «για τον οποίο αυτό ήταν το πρώτο πλοίο και η πρώτη μάχη. Προτού πηδήσω στη θάλασσα, τον είδα να περιποιείται τους τραυματίες –μία απέλλιδα δουλειά–, και όταν ήμουν στο νερό, είδα τον κυβερνήτη να σκύβει από τη γέφυρα, να βγάζει ένα τσιγάρο από μία κασετίνα και να το ανάβει. Του φωνάξαμε να έρθει στη σχεδία μας, αλλά εκείνος μας έγνεψε “αντίο και καλή τύχη” – το τέλος ενός γενναίου άντρα».³⁰

Ένας παγερός άνεμος απομάκρυνε σύντομα τον καπνό και τον θόρυβο της μάχης, αφήνοντας πίσω τα ατελείωτα κύματα και τα επιπλέοντα συντρίμια διαλυμένων ανδρών και πλοίων. Ο απολογισμός του αίματος αποδείχτηκε υψηλός, με χίλιους τετρακόσιους εβδομήντα τέσσερις αξιωματικούς και ναύτες του Βασιλικού Ναυτικού και σαράντα έναν άντρες της RAF να έχουν χάσει τη ζωή τους από το εχθρικό πυρ και τη θάλασσα. Οι Γερμανοί περισυνέλεξαν από το νερό έξι επιζώντες του «Γκλόριους».³¹ Τρεις μέρες αργότερα, ένα νορβηγικό ατμόπλοιο βρήκε άλλους τριάντα εννιά άντρες –σχεδόν παγωμένους μέχρι θανάτου– γαντζωμένους πάνω σε σχεδίες και σωσίβιους πλωτήρες.³²

Το «Σάρνχορστ», με τη δεξιά έλικά του να έχει ξεκολλήσει από το κύτος και με δυόμισι χιλιάδες τόνους νερού μες στα σωθικά του, κατέπλευσε στο Τροντχάιμ για προσωρινές επισκευές προτού αποτολμήσει να βγει και πάλι στην ανοιχτή θάλασσα για να επιστρέψει στη Γερμανία.³³ Για να επικεντρωθεί αλλού η προσοχή των Βρετανών, το «Γκναϊξενάου» πραγματοποίησε μία εξόρμηση αντιπερισπασμού προς την Ισλανδία. Το Βασιλικό Ναυτικό, φοβούμενο μήπως το θωρηκτό επιχειρούσε έξοδο στον Βόρειο Ατλαντικό, τσίμπησε το δόλωμα. Τη νύχτα της 20ής Ιουνίου το υποβρύχιο HMS «Κλάιντ» εντόπισε το γερμανικό σκάφος.³⁴

Ερευνώντας τα φωτισμένα από το φεγγάρι νερά από τη γέφυρα του «Γκναϊξενάου», ο πλοίαρχος Χάραλντ Νέτσμπραντ είδε «την αύλακα μιας τορπίλης στα δεξιά να πλησιάζει από πίσω σε απόσταση περίπου τριακοσίων μέτρων». Άλλες δύο αύλακες έσκισαν το νερό λίγο πιο μπροστά από το πλοίο. «Πηδάλιο όλο αριστερά!» ούρλιαξε ο Νέτσμπραντ, αλλά ήταν πολύ αργά. Η τορπίλη άνοιξε μία τρύπα στη δεξιά πλευρά του «Γκναϊξενάου» «ελάχιστα πίσω από την άγκυρα της πλώρης».³⁵ Το νερό μπήκε ορμητικά στα κατώτερα καταστρώματά του· μαύ-

ρο πετρέλαιο έτρεξε από το τραύμα του και χύθηκε στη θάλασσα. Το πλοίο είχε πληγωθεί –αλλά όχι θανάσιμα– και κατάφερε να επιστρέψει με κόπο στην ασφάλεια του Τροντχάιμ. Από εκεί σύντομα πήγε να συντροφεύσει το «Σάρνχορστ» για εργασίες επισκευής στο Κίελο.

* * *

ΟΙ ΖΗΜΙΕΣ ΠΟΥ ΥΠΕΣΤΗΣΑΝ τα δύο πλοία κατά την εκστρατεία της Νορβηγίας τα κράτησαν εκτός μάχης για έξι μήνες. Ο αρχιναύαρχος Έριχ Ρέντερ, ένας άνθρωπος που γενικά ήταν ανικανοποίητος, υποβίβασε τη βύθιση του «Γκλόριους» σε μια «άσκηση σκοποβολής, που δύσκολα θα μπορούσε να αποκληθεί μνημειώδης νίκη». Υποστήριξε ότι σχεδόν δεν άξιζε τα τραύματα που είχαν υποστεί τα πλοία του. Απέλυσε τον Μάρσαλ από τη θέση του Αρχηγού Στόλου και τον αντικατέστησε με τον αντιναύαρχο Γκίντεντ Λίτγκενς.³⁶

Ο Λίτγκενς, που είχε τη φήμη σκληρού ανθρώπου με απόλυτη πίστη στις ικανότητές του, δεν έβλεπε κανένα λόγο να εξηγή τις αποφάσεις του. Από τους υφισταμένους του δεν ανέμενε τίποτα λιγότερο από την απόλυτη αφοσίωση και προσέφερε κι αυτός την ίδια στους ανωτέρους του. Εκτελούσε τις διαταγές, είτε συμφωνούσε μ' αυτές είτε όχι – μία τάση που θα αποδεικνυόταν, τελικά, ο χαμός του. Στα τέλη Ιανουαρίου του 1941 επέστρεψε στη θάλασσα με το «Σάρνχορστ» και το «Γκναιζενάου».

Οι διαταγές που είχε ο Λίτγκενς ήταν σαφείς. Δεν έπρεπε να εμπλακεί σε μάχη με εχθρικά θωρηκτά. Ο αποκλειστικός σκοπός του ήταν να βυθίσει νηοπομπές και να προκαλέσει αιμορραγία στον εφοδιασμό της Μεγάλης Βρετανίας. Τα δύο πλοία βγήκαν στον Βόρειο Ατλαντικό σε μία έξοδο που αποδείχτηκε η πιο αιματηρή και επιτυχημένη τους. Κατά τους δύο μήνες που ακολούθησαν, βύθισαν ή κυρίεψαν συμμαχικά εμπορικά πλοία συνολικού εκτοπίσματος άνω των εκατόν δεκαπέντε χιλιάδων τόνων. Μόνο στις 15 και 16 Μαρτίου βύθισαν δεκατρία πλοία και κυρίεψαν άλλα τρία.³⁷

«Αυτός ο θανάσιμος κίνδυνος για τις γραμμές εφοδιασμού μας», παρατήρησε ο Τσόρτσιλ, «μου έτρωγε τα σωθικά».³⁸ Κάθε επιτυχία έθετε τον Λίτγκενς και τους άντρες του κάτω από μεγαλύτερη πίεση, καθώς το Βασιλικό Ναυτικό έψαχνε τα κύματα για να βρει τους βασανιστές του.

Τα γερμανικά πλοία αποσύρθηκαν στο γαλλικό λιμάνι της Βρέστης στις 22 Μαρτίου. Ο Ρέντερ, «ακτινοβολώντας από χαρά», συνεχάρη τον Λίτγκενς για την πολύ καλή δουλειά που έκανε. Πίσω τους, το «Σάρν-

χορστ» και το «Γκναϊζενάου» είχαν αφήσει μία κρύα και ανεμοδαρμένη θάλασσα γεμάτη ασημάδευτους τάφους. Ακόμα και αγκυροβολημένα στη Βρέστη, τα πλοία αποτελούσαν σοβαρή απειλή για τις γραμμές ανεφοδιασμού της Βρετανίας με τις ΗΠΑ και για τη συμμαχική πολεμική προσπάθεια γενικότερα. Το Βασιλικό Ναυτικό μπορεί να ήταν η ισχυρότερη ναυτική δύναμη του κόσμου, αλλά ο αγώνας της Βρετανίας για επιβίωση στον Βόρειο Ατλαντικό είχε σχεδόν εξαντλήσει τα μέσα που διέθετε.

Η απειλή κατά της εμπορικής ναυτιλίας, παρατήρησε ο Τσόρτσιλ, «μας ανάγκαζε να απασχολούμε σε καθήκοντα συνοδείας νηοπομπών σχεδόν κάθε διαθέσιμο μεγάλο βρετανικό πολεμικό πλοίο. Σε κάποια περίοδο ο Αρχηγός του Μητροπολιτικού Στόλου είχε διαθέσιμο μόνο ένα θωρηκτό».³⁹ Παρόλο που η κατάσταση ευνοούσε τη Γερμανία, ο στόλος επιφανείας της δεν έπαυε να είναι μικροσκοπικός συγκρινόμενος με τον βρετανικό. Διέθετε το βαρύ καταδρομικό «Ναύαρχος Χίπερ» των δεκατεσσάρων χιλιάδων τόνων και το αδελφό του σκάφος «Πρίγκιψ Ευγένιος» – ένα τρίτο καταδρομικό της ίδιας κλάσης, το «Μπλίχερ», είχε βυθιστεί στην εκστρατεία της Νορβηγίας το 1940. Τα δύο θωρηκτά τσέπης –το «Λίτσοβ» των δώδεκα χιλιάδων τόνων (πρώην «Ντόιτσαντ») και το «Ναύαρχος Σέερ»– ήταν απλώς βαριά καταδρομικά εξοπλισμένα με πυροβόλα μεγάλου διαμετρήματος.⁴⁰ Ένα τρίτο πλοίο αυτής της κλάσης, το «Γκραφ Σπέε», είχε υποκύψει στους Βρετανούς τον Δεκέμβριο του 1939.

Το «Σάρνχορστ» και το «Γκναϊζενάου», που είχαν παραγγελθεί από τον Χίτλερ τον Ιούνιο του 1934, αποτελούσαν τα μόνα σύγχρονα μεγάλα πολεμικά στο ναζιστικό οπλοστάσιο τη στιγμή που ξέσπασε ο πόλεμος. Καθένα αντιπροσώπευε μία «θρασεία και δόλια παραβίαση» της Συνθήκης των Βερσαλλιών, η οποία όριζε ότι τα γερμανικά πολεμικά πλοία δεν θα έπρεπε να έχουν εκτόπισμα που να υπερβαίνει τους δέκα χιλιάδες τόνους. Το 1935 το Λονδίνο και το Βερολίνο υπέγραψαν την Αγγλογερμανική Ναυτική Συμφωνία, η οποία επέτρεπε στη Γερμανία να ναυπηγήσει πολεμικά πλοία εκτοπίσματος έως και τριάντα πέντε χιλιάδων τόνων.⁴¹ Αλλά ακόμα και αυτή τη συμφωνία θα την παραβίαζαν με θεαματικό τρόπο τα αδελφά πλοία «Μπίσμαρκ» και «Τίρπιτς» –που ήταν σχεδόν περατωμένα έως το 1940– που θα είχαν εκτόπισμα σαράντα δύο χιλιάδων τόνων. Από τη στιγμή που θα βρισκόνταν στη θάλασσα, θα ήταν, όπως έγραψε ο Τσόρτσιλ, «τα δυνατότερα σκάφη που έπλεαν σε όλο τον κόσμο».⁴²

Και τα τέσσερα αυτά πλοία μαζί –«Σάρνχορστ», «Γκναϊξενάου», «Μπίσμαρκ» και «Τίρπιτς»– αποτελούσαν θανάσιμη απειλή για την επιβίωση της Βρετανίας, φονιάδες έτοιμοι να κόψουν τις ζωτικές αρτηρίες που συνέδεαν το έθνος με την αυτοκρατορία του και με τις ΗΠΑ. Οι νηοπομπές αποτελούσαν το νήμα της ζωής της Βρετανίας. Τη βοηθούσαν να συντηρήσει τον πληθυσμό της, ο οποίος βρισκόταν ήδη κάτω από σοβαρούς καταναλωτικούς περιορισμούς με δελτία τροφίμων, καθώς και την πολεμική της μηχανή με τρόφιμα, υλικά και πρώτες ύλες. Ομοίως, οι νηοπομπές που απέπλεαν από τη Βρετανία εφοδίαζαν τις συμμαχικές στρατιές που μάχονταν πέρα από τους ωκεανούς και, τελικά, τη ρωσική πολεμική προσπάθεια – αλλά ο Ατλαντικός θα αποδεικνυόταν το χωνευτήριο του επικού αγώνα του Βασιλικού Ναυτικού για να καταστήσει ασφαλή τα κύματα.

Τα γερμανικά πλοία και η επιβλητική απειλή που συνιστούσε το να δρουν ασύδοτα μες στα θαλάσσια δρομολόγια της Βρετανίας βασάνιζαν τον Τσόρτσιλ έστω και από μακριά. «Η Μάχη του Ατλαντικού αποτέλεσε τον κυρίαρχο παράγοντα καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου», έγραψε αργότερα. «Ούτε για μια στιγμή δεν μπορούσαμε να ξεχάσουμε ότι όλα όσα συνέβαιναν αλλού, στην ξηρά, στη θάλασσα ή στον αέρα, εξαρτιόνταν τελικά από την έκβασή του, και ανάμεσα σε όλες τις άλλες έγνοιες παρακολουθούσαμε τις εναλλασσόμενες τύχες του μέρα με τη μέρα με ελπίδα ή ανησυχία».⁴³

Το ότι η Βρετανία ήταν νησί αποδείχτηκε τόσο ευλογία όσο και κατάρα. Έσωσε το έθνος από τον κεραινοβόλο πόλεμο του Χίτλερ το απεγνωσμένο καλοκαίρι του 1940, αλλά το κατέστησε ευάλωτο με άλλους τρόπους. Για να μπορεί να συνεχίζει να μάχεται η Βρετανία, έπρεπε να μεταφέρονται διαμέσου του Ατλαντικού τουλάχιστον είκοσι τρία εκατομμύρια τόνοι εφοδίων ετησίως.⁴⁴

Με τη Δυτική Ευρώπη να βρίσκεται κάτω από το ναζιστικό πέλημα, γερμανικά αεροσκάφη που επιχειρούσαν από τη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες μπορούσαν εύκολα να βομβαρδίσουν και να πολυβολήσουν μες στη Μάχη νηοπομπές οι οποίες είχαν ως προορισμό τα νότια και ανατολικά λιμάνια της Βρετανίας. Τα πολεμικά επιφανείας του Χίτλερ, τα υποβρύχια και τα μακράς ακτίνας δράσης αεροπλάνα Φόκε-Βουλφ Fw 200 έπλητταν ανελέητα τις δυτικές προσβάσεις της.⁴⁵ Κάθε πολύτιμος τόνος εφοδίων που παραδιδόταν σε ένα βρετανικό λιμάνι αποτελούσε μία σκληρά κερδισμένη νίκη. Οι νηοπομπές διέσχιζαν τον ωκεανό με χαμηλή ταχύτητα, αναγκασμένες να μην πλέουν γρηγορότερα απ' ό,τι

το πιο αργό πλοίο τους. Η μανία της θάλασσας, οι συνθήκες παγετού και η ψυχολογική πίεση των επιθέσεων πάνω και κάτω από τα κύματα έκαναν τους άντρες του εμπορικού ναυτικού, όπως είπε ένας απ' αυτούς, να περνούν μέσα από «μια τρομερή απόλυτη κόλαση».⁴⁶

Η επιβίωση της Βρετανίας και η τελική νίκη σήμαιναν κυριαρχία στον Ατλαντικό. Δεν επρόκειτο μόνο για την εξασφάλιση της παράδοσης ζωτικών τροφίμων και πολεμικού υλικού, αλλά και για την ασφαλή μεταφορά των συμμαχικών στρατιών διαμέσου των θαλασσών. «Όποτε σκεφτόμαστε τους σπουδαίους αγώνες εκείνων των χρόνων», σημειώνει ένας ιστορικός, «ο νους μας γυρνά γενικά στο Μπλιτς, στο Ελ Αλαμείν, στο Άντζιο, στο Άρνεμ, στη Μόσχα, στο Λένινγκραντ, στο Στάλινγκραντ, στο Βερολίνο... οι μάχες εκείνες δεν θα μπορούσαν να είχαν διεξαχθεί, πόσο μάλλον να είχαν κερδηθεί, δίχως τη συμμαχική νίκη στον Ατλαντικό».⁴⁷

Η νίκη στον Ατλαντικό δεν εξαρτιόταν μόνο από την εξάλειψη της απειλής των υποβρυχίων ή εκείνης των γερμανικών αεροπορικών περιπολιών μακράς ακτίνας δράσης, αλλά σήμαινε επίσης τη συντριβή του στόλου επιφανείας του Χίτλερ και το να σταλούν τα μεγάλα πολεμικά του να αναπαυτούν στον πυθμένα του ωκεανού. Για όσο διάστημα εξακολουθούσαν να πλέουν το «Σάρνχορστ», το «Γκναϊζενάου», το «Μπίσμαρκ» και το «Τίρπιτς», οι γραμμές ανεφοδιασμού της Βρετανίας παρέμεναν σε έντονο κίνδυνο.

Η καταστροφή τους θα γινόταν η εμμονή του Τσόρτσιλ.

ΣΕ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΘΗΡΑΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΕΝΑΝ ΠΟΛΥ ΠΡΩΙΝΟ ΟΥΡΑΝΟ που είχε το χρώμα του σκούρου σχιστόλιθου, ο ανθυποσημηναγός Γκόρντον Γκριν διέσχισε περπατώντας αργά το μουσκεμένο γρασίδι του αεροδρομίου μέχρι το Σπιτφάιρ του, που τον περίμενε. Ντυμένος με δερμάτινο τζάκετ με μάλλινη επένδυση και φορώντας μπότες, με ένα πακέτο αλεξιπτώτου δεμένο στο στήθος του, σκαρφάλωσε στο φτερό του καταδιωκτικού και άνοιξε την καλύπτρα του πιλοτηρίου. Η ημερομηνία ήταν η 28η Μαρτίου 1941 και η αεροπορική βάση εκείνη της RAF στο Σεν Ίβαλ της Κορνουάλης.¹

Ο Γκριν, που ήταν πιλότος της Μονάδας Φωτογραφικής Αναγνώρισης της RAF, χώθηκε στο πιλοτήριο και έδεσε τους ιμάντες στα πόδια και στους ώμους του. Φόρεσε την κάσκα του και συνέδεσε το καλώδιο του ασυρμάτου του και τον σωλήνα του οξυγόνου στις αντίστοιχες υποδοχές τους. Απλώνοντας το χέρι μπροστά, γύρισε τον κεντρικό διακόπτη στο ΟΝ. «Επαφή!» ούρλιαξε προς τους υπόλογους εδάφους. Πάτησε το κουμπί εκκίνησης και έσπρωξε μπροστά τη λαβή της αντλίας καυσίμου. Ο κινητήρας Μέρλιν βρυχήθηκε και ζωντάνεψε τον πίνακα οργάνων, με τις περισσότερες βελόνες να χορεύουν μες στα καντράν. Ήλεγξε το καύσιμο και το οξυγόνο, τη μείωση των στροφών όταν έσβηνε το ένα από τα δύο αυτόνομα συστήματα ανάφλεξης, τις στροφές του κινητήρα, τον υπετροφοδότη καυσίμου, την πίεση των φρένων, το λάδι και τις ενδείξεις αέρος. Αφού έμεινε ικανοποιημένος ότι όλα ήταν καλά, ο Γκριν ύψωσε τον αντίχειρα προς τους υπόλογους εδάφους και τους έκανε νόημα να αφαιρέσουν τους τροχοεμποδιστήρες.

Ο στόχος εκείνο το πρωί ήταν το γαλλικό λιμάνι της Βρέστης. Ανα-

γνωριστικές πτήσεις από το Σεν Ίβαλ κάλυπταν τη δυτική Γαλλία και «ολόκληρο το μήκος της γαλλοϊσπανικής μεθορίου». ² Ήταν ένα επικίνδυνο και μοναχικό εγχείρημα – η «ιδανική δουλειά για έναν μοναχικό τύπο», σύμφωνα με τα λόγια ενός πιλότου αναγνώρισης. ³

Ο Γκριν ήξερε πολύ καλά τους κινδύνους που τον περίμεναν πάνω από τη Βρέστη. Το αντιαεροπορικό πυρ του λιμανιού μπορούσε να είναι καταστρεπτικά ακριβές και σε μία περίπτωση είχε καταρρίψει ένα αναγνωριστικό αεροπλάνο που πετούσε στα τριάντα χιλιάδες πόδια. ⁴ Τον κίνδυνο ενέτεινε μία συνεχής περιπολία γερμανικών καταδιωκτικών Μέσερσματ 109 στην περιοχή του Ασάντ, ενός νησιού στα ανοιχτά των ακτών της Βρετάνης, στο νοτιοδυτικό άκρο της Θάλασσας της Μάγχης. Ο Γκριν γνώριζε προσωπικά πέντε πιλότους που είχαν χαθεί πάνω από τον στόχο, αλλά είχε ελάχιστο χρόνο για να ασχοληθεί με τέτοια ζητήματα, καθώς οδηγούσε το Σπιτφάιρ πάνω στο γρασιδί. ⁵

Έριξε μια ματιά στο ανεμούριο πάνω από τον πύργο ελέγχου και έστρεψε το ρύγχος του καταδιωκτικού προς τη φορά του νοτιοσημένου ανέμου. Έχοντας πάρει την άδεια για απογείωση, σήκωσε τον μοχλό των φρένων, έβαλε στο φουλ τη μανέτα ισχύος και μετά έσπρωξε απαλά το στικ προς τα εμπρός. Το αεροπλάνο άρχισε να επιταχύνει, με την ισχύ του κινητήρα να μεταδίδεται στα μπράτσα του Γκριν και με την πίεση πάνω στο σώμα του να μεγαλώνει, ενώ το αεροπλάνο άφησε το έδαφος. Καθώς το Σπιτφάιρ ανέβαινε ψηλότερα, ο Γκριν παρακολούθησε μέσα από την καλύπτρα τους δρόμους και τις στέγες της Κορνουάλης να ξεθωριάζουν και να ενσωματώνονται σε ένα μεγαλύτερο κολάζ από χωράφια και χωριά.

Πέρασε σαν βολίδα πάνω από τη νοτιοδυτική ακτή της Αγγλίας σε ουρανό με αναταράξεις και διέσχισε τη Μάγχη μέσα σε μια νέφωση που ολοένα πυκνωνε. Στα φτερά του καταδιωκτικού του υπήρχαν δύο κάμερες που καθεμιά έφερε φακούς εστιακού μήκους είκοσι ιντσών. Καθώς πλησίαζε στη γαλλική ακτή, η ορατότητα ελαττώθηκε μέχρι που έγινε σχεδόν μηδενική, αλλά, παρ' όλα αυτά, συνέχισε να ελέγχει τους μικρούς καθρέφτες που βρίσκονταν εκατέρωθεν της καλύπτρας, για να βεβαιωθεί πως δεν άφηγε ίχνη εξάτμισης πίσω του. ⁶ Από κάτω του, η Μάγχη αναδευόταν κρούα και αφιλόξενη.

Οι πιλότοι της αναγνώρισης έπρεπε να περιμένουν να περάσουν τρεις ώρες μετά το ξημέρωμα για να έρθει το «πρώτο φωτογραφικό φως», όταν ο ήλιος εξαφάνιζε τη σκιά και την καταχνιά, και οι συνθήκες ήταν οι καλύτερες δυνατές. Τέτοιες έξοδοι απαιτούσαν μέγιστη επι-

φυλακή και επέφεραν πολύ υψηλή σωματική καταπόνηση. Οι θερμοκρασίες παγετού σε μεγάλο ύψος μπορούσαν να πέσουν έως και τους -50 βαθμούς Κελσίου και να διαπεράσουν το χοντρό δερμάτινο τζάκετ, τα γάντια και τις μπότες του πιλότου. Το κρύο ήταν μόνο μία από τις έγνοιες. «Η πιο σημαντική ίσως απαίτηση επιβίωσης στις φωτοαναγνωριστικές επιχειρήσεις καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου», θυμόταν ένας πιλότος, «ήταν η ικανότητα να έχεις πολύ αποτελεσματικά τον νου σου για όλα τα εχθρικά αεροσκάφη».⁷

Η φωτογράφιση ενός στόχου ήταν μία τέχνη από μόνη της και απαιτούσε να γνωρίζει ο πιλότος –σχεδόν ενστικτωδώς– προς τα πού σκόπευαν οι κάμερες. «Πετούσε κανείς μόνος μέχρι την ευρύτερη περιοχή του στόχου», θυμόταν ο Γκριν, «και κατόπιν έγερνε το αεροπλάνο στο πλάι, για να ελέγξει αν είχε ευθυγραμμιστεί σωστά».⁸ Ένας τέτοιος ελιγμός μπορούσε να αποδειχτεί πρόκληση ακόμα και σε ήπιες καιρικές συνθήκες, πόσο μάλλον σε έναν γκρίζο και ταραγμένο ουρανό. Ο Γκριν, κοιτάζοντας έξω από το πιλοτήριο προς την κυματιστή ταινία νεφών από κάτω του, διέκρινε ανάμεσα από τη νέφωση μια ξαφνική χρωματιστή λάμψη. Τα σύννεφα είχαν χωρίσει, έστω και μόνο προσωρινά.

Έγειρε στο πλάι το Σπιτφάιρ περνώντας μέσα από το άνοιγμα και όρμησε προς τον αντικειμενικό του σκοπό σε ύψος τριάντα χιλιάδων ποδών. Ενώ οι αντιαεροπορικές πυροβολαρχίες από κάτω μαχαίρωναν τον αέρα με λευκές αιχμές φλόγας, τόλμησε να κάνει και δεύτερη διέλευση.⁹ Ο Γκριν πάτησε ένα κουμπί πάνω στο στικ. Τα διαφράγματα και των δύο καμερών ανοιγόκλεισαν σε ταχύτατη διαδοχή. Δε θα μπορούσε κανείς να κρίνει την ακρίβεια των φωτογραφιών παρά μόνο όταν οι αναλυτές θα εμφάνιζαν τα φιλμ και θα τα εξέταζαν.¹⁰ Ικανοποιημένος ο Γκριν έστρεψε το καταδιωκτικό του προς τη θάλασσα για να απομακρυνθεί, καθώς πίσω του τα πυροβόλα του λιμανιού συνέχισαν να ρίχνουν προς τον ουρανό.

Όταν ο Γκριν προσγειώθηκε στην Αγγλία, οι τεχνικοί εδάφους κατέβασαν τις κάμερες και αφαίρεσαν το φιλμ, το οποίο στάλθηκε στη βάση Μέντμενχαμ της RAF στο Μπακινχαμσίζ, που απείχε περισσότερο από τετρακόσια χιλιόμετρα, για άμεση εμφάνιση και ανάλυση. Οι φωτογραφίες, που ήταν ασπρόμαυρες και με κόκκους, αποκάλυψαν το «Σάρνχορστ» και το «Γκναϊζενάου» να δεξαμενίζονται.

Οι Βρετανοί δε θα μπορούσαν να αγνοήσουν μία τόσο εξόφθαλμη απειλή. Τα δυο πλοία θα μπορούσαν να εξορμήσουν εύκολα από τη Βρέστη προς τον Ατλαντικό και να σκορπίσουν αιματηρό χάος, στέλ-

νοντας τα συμμαχικά εμπορικά πλοία και τα εφόδια στα παγωμένα βάθη του ωκεανού. Πράγματι, οι Γερμανοί πίστευαν πως η κατοχή του γαλλικού λιμανιού τούς έδινε «ένα μοναδικό στρατηγικό πλεονέκτημα». ¹¹ Έτοιμο να κάνει παρέα στο «Σάρνχορστ» και το «Γκναϊξενάου» ήταν το βαρύ καταδρομικό «Πρίγκιψ Ευγένιος» με τον κύριο οπλισμό του των πυροβόλων οχτώ ιντσών να φέρεται σε τέσσερις διπλούς πύργους. Παρόλο που το «Τίρπιτς» δεν ήταν ακόμα έτοιμο να αναλάβει δράση, το «Μπίσμαρκ» σύντομα θα ολοκλήρωνε τις δοκιμές εν πλω, που έκανε στη Βαλτική. Αυτά τα πλοία επιφανείας, σε συνδυασμό με την απειλή των υποβρυχίων, θα «κατέφεραν στο βρετανικό σύστημα εφοδιασμού ένα θανάσιμο πλήγμα», σύμφωνα με τα λόγια του αρχιναυάρχου Ρέντερ. ¹²

«Εκτός από τη συνεχή πάλη με τα γερμανικά υποβρύχια», έγραψε ο Τσόρτσιλ για εκείνη την εποχή, «τα επιδρομικά επιφανείας μάς είχαν ήδη στοιχίσει την απώλεια εμπορικών πλοίων συνολικού εκποπίσματος άνω των εφτακοσίων πενήντα χιλιάδων τόνων». ¹³ Η παρουσία του «Σάρνχορστ» και του «Γκναϊξενάου» στη Βρέστη προκάλεσε στον πρωθυπουργό τεράστια ανησυχία, αφού κανείς δεν μπορούσε να γνωρίζει πότε θα έβγαιναν και πάλι για κυνήγι. Η καταδίωξη των πλοίων θα επέβαλλε να αποκλίνουν οι νηοπομπές από «τις ζώνες κινδύνου τους» και θα επιβάρυνε σημαντικά τα ναυτικά μέσα της Βρετανίας. Το ναυτικό, που ήταν επίσης επιφορτισμένο να διεξάγει επιχειρήσεις στη Μεσόγειο, ήδη ένωθε το βαρύ φορτίο τού να πρέπει «να εκπληρώνει υπερβολικά πολλές υποχρεώσεις με υπερβολικά λίγα πλοία» και όλα αυτά δίχως να πρέπει να αποδουθεί σε μία αποστολή έρευνας και καταστροφής στις αχανείς εκτάσεις του Ατλαντικού ωκεανού. ¹⁴

«Ο εχθρός έχει όλα τα πλεονεκτήματα», σημείωνε ένας αξιωματικός του Βασιλικού Ναυτικού, «τόσο λόγω της διστακτικότητάς του να πολεμήσει όσο και λόγω της ανώτερης ταχύτητας των πλοίων του, που τους επέτρεπε να διαφεύγουν όποτε αντιμετώπιζαν πρόκληση». ¹⁵

Δεν ήταν δυνατό να επιτραπεί στα γερμανικά πολεμικά να φύγουν από τη Βρέστη.

* * *

ΜΙΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ το 1941 περιέγραφε λεπτομερώς το ρίσκο των επιχειρήσεων βομβαρδισμού πάνω από τη Βρέστη:

Οι δυσκολίες μιας προσβολής στη Βρέστη δε συνειδητοποιούνται πάντα. Οι Γερμανοί έχουν πράξει ό,τι είναι δυνατό από τότε που έπεσε στα χέρια τους, ώστε να την καταστήσουν άρρωτη έναντι εναέριας επίθεσης. Δεν το έχουν καταφέρει αυτό, αλλά μία επίθεση εναντίον της από βομβαρδιστικά αεροσκάφη αποτελεί επικίνδυνη επιχείρηση. Η Βρέστη προστατεύεται από πολύ ισχυρή συγκέντρωση αντιαεροπορικών πυροβόλων, από φράγμα αεροστάτων και από μία τρομερή διάταξη προβολέων. Υπάρχουν επίσης περιπολίες καταδιωκτικών που έχουν τον νου τους για να αναχαιτίζουν τα βομβαρδιστικά μας... Δεν είναι ασυνήθιστο για έναν πιλότο να αναφέρει ότι το αεροσκάφος του είχε κρατηθεί μέσα σε έναν κώνο από δέσμες προβολέων για περισσότερο από πέντε λεπτά καθώς βρισκόταν πάνω από τον στόχο.¹⁶

Στο ξεθωριασμένο λυκόφως της 30ής Μαρτίου, δυο μέρες μετά την πτήση του Γκόρντον Γκριν, μία φάλαγγα στρατιωτικών φορηγών αποβίβασε μικρές ομάδες Γερμανών στρατιωτών στα προάστια της Βρέστης. Κάθε ομάδα, που δεν αριθμούσε περισσότερους από τρεις άντρες, είχε στην κατοχή της ένα μεγάλο μεταλλικό κάνιστρο. Οι περιοχές όπου αποβιβάστηκαν οι ομάδες σχημάτιζαν ένα ευρύ ημικύκλιο γύρω από την κωμόπολη, από το Σεν Αν στα δυτικά έως το Σεν Μαρκ στα ανατολικά.¹⁷

Οι στρατιώτες, φορώντας αντιασφυξιογόνες προσωπίδες, κινήθηκαν γρήγορα. Κάθε ομάδα τοποθέτησε το κάνιστρό της όρθιο και το άνοιξε στρίβοντας μία βαλβίδα. Από την κορυφή βγήκε ένα υγρό με τη μορφή ατμού και υποχρέωσε τους στρατιώτες να κάνουν πίσω. Έσταζε στα πλαϊνά και σχημάτιζε λιμνούλες στο έδαφος, καίγοντας το χώμα σε μία ακτίνα είκοσι μέτρων γύρω από κάθε κάνιστρο. Η χημεία έκανε σύντομα την παράξενη μαγεία της με το υγρό περιεχόμενο. Πυκνός καπνός άρχισε να βγαίνει από το πάνω μέρος των κάνιστρων, όπως ο ατμός από το καζάνι μιας μάγισσας. Σε όλο τον ναύσταθμο διασκορπίστηκαν τριάντα αλιευτικά σκάφη από τις Λιμενολεκάνες Νο 1 και Νο 2, τα οποία έφεραν στα καταστρώματά τους κάνιστρα που ξερονούσαν καπνό. Το βαρύ, στροβιλιζόμενο μίasma σύντομα τύλιξε ολόκληρη τη Βρέστη, αφήνοντας έναν παχύ κίτρινο λεκέ στους δρόμους.¹⁸

«Μέσα σε είκοσι λεπτά το προπέτασμα καπνού έχει αναπτυχθεί πλήρως», σημειώνεται σε μία μεταγενέστερη αναφορά των βρετανικών υπηρεσιών πληροφοριών. «Το αέριο που παράγεται φαίνεται ότι

είναι ελαφρώς βαρύτερο από τον αέρα, διότι η ορατότητα στο επίπεδο του εδάφους ελαττώνεται σε λίγα μέτρα, ενώ μπορεί κανείς να διακρίνει μερικές φορές τις κορυφές των κτηρίων. Μόνο ένας πολύ δυνατός άνεμος θα μπορούσε να καταστήσει το προπέτασμα αναποτελεσματικό». ¹⁹

Εκείνη τη νύχτα εκατόν εννιά βομβαρδιστικά αναχώρησαν από την Αγγλία με προορισμό το γαλλικό λιμάνι. Απογειώθηκαν από αεροδρόμια στην ανατολική Αγγλία, το Λίνκολνσιρ και το Κεντ. Πάνω από τα σκοτεινά, σιωπηλά χωριά και τις αχυροσκεπές ο νυχτερινός ουρανός βούιζε από μηχανικά μπουμπουνητά. Καθώς τα βομβαρδιστικά διέσχιζαν τη Μάγχη κάτω από μία φέτα φεγγαριού, οι ιπτάμενοι πολυβολητές –καθισμένοι μέσα σε στενόχωρους και παγωμένους πυργίσκους– έκαναν δοκιμαστικές βολές με τα πολυβόλα τους Μπράουνινγκ των 0,303 ιντσών. Κοκκινοπράσινα τροχιοδεικτικά βλήματα έπεσαν σαν άγρια βροχή στο κύμα από κάτω.

Σύντομα η γαλλική ακτή ξεπρόβαλε μπροστά: ένα μαύρο περιγράμμα κάτω από στήλες λευκού και γαλάζιου φωτός. Τα βομβαρδιστικά πέρισσαν μέσα από την ψηλαφητή φωταύγεια. Μαύρες τολύπες εκρήξεων από αντιαεροπορικά βλήματα έμοιαζαν να κρέμονται ακίνητες στον αέρα. Στον ουρανό πάνω από το λιμάνι προβολείς έκαναν τη νύχτα μέρα. Οι βομβαρδιστές κοίταξαν μέσα από τα σκοπευτικά τους στην πυκνή τεχνητή ομίχλη από κάτω και έριξαν τα φορτία των βομβών τους. Όλα τα πληρώματα προσγειώθηκαν με ασφάλεια, δίχως να έχουν προξενήσει την παραμικρή ζημιά στους τυλιγμένους από νέφη στόχους τους. ²⁰

Πέντε νύχτες αργότερα, στις 4 Απριλίου, επέστρεψαν ξανά. Στο ξενοδοχείο «Κοντινεντάλ» της Βρέστης σερβιτόροι ντυμένοι με φράκο είχαν μόλις αρχίσει να σερβίρουν το δείπνο υπό το φως κομψών κηροπήγιων. Αξιωματικοί από το «Σάρνχορστ» και το «Γκναϊζενάου», ντυμένοι με τις πιο επίσημες ναυτικές στολές τους, συζητούσαν πάνω από ποτήρια με κοκτέιλ και ανάμεσα σε μπουκιές φαγητού. ²¹

Οι καλοί τρόποι του δείπνου και των ποτών συνεχίστηκαν, ακόμα κι όταν ο βόμβος των βομβαρδιστικών που πλησίαζαν δυνάμωσε και τα πυροβόλα του λιμανιού άρχισαν να μπουμπουνίζουν μες στη νύχτα. Στο σκοτάδι ψηλά, καθώς τα αεροσκάφη ελίσσονταν ανάμεσα στις δέσμες των προβολέων, οι κοιλιακές θυρίδες τους άνοιξαν για να αποκαλύψουν σειρές από διατρητικές βόμβες των πεντακοσίων λιβρών, οι οποίες τώρα άρχισαν να πέφτουν. Μία πέτυχε άμεσο πλήγμα όταν έπεσε ανάμεσα στο «Γκναϊζενάου» και το πλαϊνό της δεξαμενής του. Σπιν-

θήρες πετάχτηκαν καθώς έξιωσε πέφτοντας ασάλι και τσιμέντο, και κατέληξε σε νερό βάθους τεσσάρων μέτρων χωρίς να εκραγεί.²²

Παρόλο που τα πλοία γλίτωσαν τις σοβαρές ζημιές, δε θα μπορούσε να λεχθεί το ίδιο και για το ξενοδοχείο «Κοντινεντάλ». Τουλάχιστον μία βόμβα χτύπησε το κτήριο. Σπασμένα τζάμια και τοιχοποιία εκτοξεύτηκαν μες στην τραπεζαρία και σκότωσαν πολλούς αξιωματικούς που απολάμβαναν το τελευταίο γεύμα τους.²³

Προτού ακόμα ξεθωριάσει τελείως ο βόμβος των βομβαρδιστικών που αποχωρούσαν, ο κυβερνήτης του «Γκναιζενάου», Ότο Φάιν, συζητούσε το πώς θα έπρεπε να χειριστεί τη μη εκραγείσα βόμβα που ήταν καρφωμένη δίπλα στο πλοίο του. Το αρχικό σχέδιο προέβλεπε να τη σηκώσει ένας γερανός και να τη βγάλει από τη δεξαμενή, αλλά ο Φάιν ανησυχούσε μήπως όλο αυτό καταλήξει σε έκρηξη. Αποφάσισε ότι η ασφαλέστερη οδός ήταν να μετακινήσει το πλοίο του και στη συνέχεια μία ομάδα πυροτεχνουργών να εξουδετερώσει τη βόμβα με την ησυχία της. Η πλήρωση της δεξαμενής με αρκετό νερό, ώστε να επιτραπεί στο «Γκναιζενάου» να εξέλθει απ' αυτή, πήρε πολλές ώρες, και μόλις το μεσημέρι της 5ης Απριλίου το θωρηκτό έλαβε τη νέα θέση του πλάι σε μία δέστρα στο εσωτερικό λιμάνι.²⁴

Την ίδια εκείνη μέρα ένα αναγνωριστικό Σπιτφάιρ που εκτέλεσε πτήση πάνω από τη Βρέστη φωτογράφησε το εκτεθειμένο πολεμικό πλοίο. Οι φωτογραφίες έδειξαν ότι το «Γκναιζενάου» είχε προσδεθεί κατά μήκος ενός τοίχου στη βόρεια πλευρά του λιμανιού και προστατευόταν από «μια πέτρινη προβλήτα που διέγραφε τόξο γύρω του από τα δυτικά».²⁵ Το αδελφό του σκάφος, το «Σάρνχορστ», παρέμενε μες στη δεξαμενή.

* * *

Η ΒΡΟΧΗ ΕΠΕΦΤΕ ΣΚΟΤΕΙΝΗ και κρύα τις πρώτες πρωινές ώρες της Κυριακής 6 Απριλίου, μετατρέποντας το αεροδρόμιο στη βάση Σεν Ίβαλ της RAF σε λασπότοπο. Έξι αεροσκάφη Μπρίστολ Μπόφορτ, δηλαδή δικινητήρια τορπιλοπλάνα, της 22ης Μοίρας βούλιαζαν αργά μες στη λάσπη.²⁶

Την προηγούμενη νύχτα είχαν έρθει διαταγές στον αντισημναρχο Φράνσις Μπρέθγουεϊτ, που τον παρότρυναν να επιτεθεί κατά του εκτεθειμένου «Γκναιζενάου» με το πρώτο φως. Υπό φυσιολογικές συνθήκες, οποιαδήποτε επιχείρηση θα είχε αναβληθεί λόγω του καιρού, αλλά

το ρίσκο να επιστρέψει το «Γκναϊζενάου» στη δεξαμενή σήμαινε πως οι συνήθειες εκτιμήσεις δεν ίσχυαν.

Ο Μπρέθγουεϊτ, αντιλαμβανόμενος το επείγον του ζητήματος, κατέστρωσε ένα σχέδιο επίθεσης. Θα έστελνε τα έξι βομβαρδιστικά του σε δύο χωριστά κύματα. Το πρώτο κύμα, αποτελούμενο από τρία αεροπλάνα, θα βομβάρδιζε από ύψος πεντακοσίων ποδών οποιοδήποτε ανθυποβρυχιακό δίκτυ προσάτευε το πλοίο· στη συνέχεια, το δεύτερο κύμα θα εφορμούσε ξυστά πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας για να τορπιλίσει το «Γκναϊζενάου». Η επιβίωση εξαρτιόταν από τον αιφνιδιασμό. Τα πληρώματα που είχαν επιφορτιστεί να ρίξουν τις τορπίλες θα απογειώνονταν πρώτα και θα διέγραφαν κύκλους έξω από το λιμάνι, έως ότου τα βομβαρδιστικά αεροσκάφη προξενίσουν τη ζημιά που τους είχε ανατεθεί.²⁷

Οι τρεις πιλότοι που επιλέχτηκαν για τον τορπιλισμό ήταν ο υποσημηναγός Τ. Χάιντ –ένας αξιωματικός που μόλις είχε παρασημοφορηθεί με το Μετάλλιο Διακεκριμένης Πτήσης–, ο εικοσιτριάχρονος υποσημηναγός Κένεθ Κάμπελ και ο ανθυποσημηναγός Α.Ο. Καμπ. Αυτή θα ήταν η εικοστή επιχείρηση του Κάμπελ.²⁸

Μες στη σκοτεινιά πριν από την αυγή, δύο από τα έξι βομβαρδιστικά κόλλησαν στη λάσπη. Τα εναπομείναντα τέσσερα απογειώθηκαν μεταξύ της 04:30 και 05:15. Μόνο ένα βομβαρδιστικό από εκείνα που ανήκαν στο πρώτο κύμα επίθεσης –με χειριστή τον επισημνία Χένρι Μέναρι– κατάφερε να σηκωθεί. Ο Χάιντ και ο Κάμπελ έφθασαν στο σημείο του ραντεβού τους έξω από το λιμάνι λίγο πριν από την ανατολή του ήλιου. Ο Καμπ, εξαιτίας του απαίσιου καιρού, είχε παρεκκλίνει πολλά χιλιόμετρα από την πορεία του. Ομοίως και ο Μέναρι είχε χαθεί. Έριξε τις βόμβες του σε μία εχθρική νηοπομπή που εντόπισε κοντά στο Ιλ ντε Μπατζ, ένα νησί στα ανοιχτά των ακτών της Βρετάνης, και επέστρεψε στη βάση του. Ο Χάιντ και ο Κάμπελ, μη γνωρίζοντας πώς είχε η κατάσταση, συνέχισαν να κάνουν κύκλους έξω από το λιμάνι. Μέσα από την ομίχλη και τη βροχή οι πρώτες λαδιές στιγμές της μέρας που χάραζε άρχισαν να χρωματίζουν τον ουρανό στα ανατολικά. Καθώς ο Χάιντ συνέχιζε να διαγράφει κύκλους, είδε το αεροπλάνο του Κλάιντ να βουτά απότομα προς το λιμάνι.²⁹

Το Μπόφορτ του Κάμπελ πέταξε με μπουμπουνητό μες στο λιμάνι ξυστά πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, περνώντας σαν ρουκέτα από τα πλοία αντιαεροπορικής άμυνας κάτω από το ύψος των ιστών. Αντιαεροπορικά βλήματα εξερράγησαν πάνω από το νερό, ξε-

σκίζοντας τη σκούρα γκριζα επιφάνεια. Μέσα από την αχλή του καυτού μετάλλου, ο Κάμπελ μπορούσε να δει το «Γκναϊζενάου» αγκυροβολημένο πλάι στη βόρεια προβλήτα του λιμανιού. Πέρα από το λιμάνι, το έδαφος –κατάστικτο από πυροβόλα– ανέβαινε απότομα προς τον ουρανό.³⁰

Το νερό πέρασε κάτω από το βομβαρδιστικό του Κάμπελ σαν μια μουντζούρα καθώς τα πυροβόλα του πολεμικού μπουμπούνισαν το μοχθηρό καλωσόρισμά τους. Διατήρησε σταθερή πορεία παρά τη σφοδρότητα του πυρός και τα ωστικά κύματα που κοπανούσαν το αεροσκάφος του. Το αεροπλάνο, μένοντας σταθερό λίγο πάνω από το νερό, πέρασε ξυστά πάνω από μία προβλήτα (έναν πέτρινο λιμενοβραχίονα), ενώ στο κατάστρωμα του «Γκναϊζενάου» άντρες έτρεχαν προς τις θέσεις μάχης τους. Μέσα από το παρμπρίζ από πέρσπεξ του αεροπλάνου το πλοίο φάνταζε όλο και πιο μεγάλο.

Ο Κάμπελ έριξε την τορπίλη από απόσταση πεντακοσίων γιάρδων. Αυτή έσκισε το νερό και διέγραψε μία αφρώδη αύλακα προς τον στόχο. Ο πιλότος τράβηξε πίσω τα χειριστήρια και στρίβοντας απομακρύνθηκε από τον στόχο. Καθώς το αεροσκάφος του σκαρφάλωνε πάνω από το «Γκναϊζενάου», τα πυροβόλα πάνω στους λόφους πέρα από το λιμάνι γέμισαν με πυρά τον ουρανό πάνω από τον λιμένα. Το αεροπλάνο εγκατέλειψε την τροχιά του και, βγάζοντας καπνό, συνετρίβη πάνω στο υπερυψωμένο έδαφος, σκοτώνοντας το τετραμελές πλήρωμά του.³¹

Σχεδόν ταυτόχρονα, η τορπίλη από το αεροπλάνο του Κάμπελ χτύπησε την πρύμνη του «Γκναϊζενάου» στη δεξιά πλευρά, στέλνοντας φλόγα και νερό ψηλά μέχρι το κατάστρωμα. Η έκρηξη έσκισε και άνοιξε το κύτος του κάτω από την ίσαλο γραμμή και προξένησε ζημιές στη δεξιά έλικα και στον άξονα.³²

Ο Χάιντ, που εξακολουθούσε να πετά σε κύκλους έξω από την περιοχή του στόχου, έστριψε το αεροσκάφος του και κατευθύνθηκε προς την Αγγλία.³³ Ο επισμηνίας Καμπ, έχοντας βρει τελικά τον δρόμο του μες στην κακοκαιρία, έφθασε πάνω από τον στόχο όταν πια είχε φύγει ο Χάιντ. Μη γνωρίζοντας τίποτα για την επίθεση του Κάμπελ, που είχε προηγηθεί λίγα λεπτά νωρίτερα, κατευθύνθηκε με το βομβαρδιστικό του προς το λιμάνι και επιτέθηκε κατά μέτωπο μέσα σε μια θύελλα ατσαλιού και φωτιάς. Είχε ξημερώσει πλέον για τα καλά. Ο Καμπ κατέβασε το βομβαρδιστικό του «ελάχιστα πόδια πάνω από το νερό» και στόχευσε την προβλήτα που προστάτευε το «Γκναϊζενάου». «Προσπέρασα τρία αντιαεροπορικά πλοία και σχεδόν έφθασα στην ίδια την

προβλήτα», ανέφερε ο Καμπ. «Εκείνη τη στιγμή βαλλόμενοι από πυροβολαρχίες που βρίσκονταν τριγύρω σε όλο το λιμάνι».³⁴

Οι εκρήξεις τράνταξαν το αεροπλάνο· η μυρωδιά του κορδίτη γέμισε το πιλοτήριο. «Συνεχείς χείμαρροι πυρός έμοιαζαν να έρχονται από κάθε κατεύθυνση», είπε ο Καμπ. «Ήταν μακράν το σφοδρότερο αντιαεροπορικό πυρ που είχα συναντήσει ποτέ». Ίσια μπροστά, έβλεπε το «Γκναϊζενάου», με τα πυροβόλα του να εκτοξεύουν βλήματα στη θάλασσα και στον αέρα, όταν από το πουθενά ένα προστατευτικό προπέτασμα καπνού το κάλυψε από το ένα άκρο έως το άλλο. Έχοντας χάσει την οπτική επαφή με τον στόχο, ο Καμπ κέρδισε ύψος, έστριψε το αεροπλάνο του προς ασφαλέστερους ουρανούς, και «σκαρφάλωσα προς τα σύννεφα».³⁵

Το «Γκναϊζενάου» πήρε μία αισθητή κλίση. Τα αγήματα αντιμετώπισης ζημιών εργάστηκαν πυρετωδώς για να συγκρατήσουν τη βίαση εισροή νερού που πλημμύρισε δύο διαμερίσματα στροβίλων καθώς και τα έγκατα του πρυμναίου τριπλού πύργου πυροβόλων. Την επόμενη μέρα ρυμουλκά έφεραν το ανάπηρο σκάφος πίσω στη δεξαμενή. Οι μηχανικοί, αφού επιθεώρησαν το πλοίο, έδωσαν μία ζοφερή εκτίμηση: Η τορπίλη του Κάμπελ είχε θέσει εκτός λειτουργίας τη δεξιά έλικα. Οι επισκευές εκτιμάτο ότι θα διαρκούσαν έξι μήνες.³⁶ Αποδείχτηκε, ωστόσο, ότι η δοκιμασία του «Γκναϊζενάου» κάθε άλλο παρά είχε τελειώσει.

Τα βομβαρδιστικά επέστρεψαν τη νύχτα της 10ης Απριλίου. Δύο βόμβες έπεσαν στη δεξαμενή πλάι στο πλοίο. Φλόγες, θραύσματα και σπασμένη τοιχοποιία μαστίγωσαν το πάνω κατάστρωμα. Άλλες τρεις βόμβες έσκισαν την υπερκατασκευή του πολεμικού, με τις εκρήξεις να στρεβλώνουν το μέταλλο και να απανθρακώνουν τους άντρες. Προτού πέσει η τελευταία βόμβα, πενήντα μέλη του πληρώματος του «Γκναϊζενάου» ήταν νεκρά και άλλα ενενήντα είχαν τραυματιστεί. Η πλειονότητα των απωλειών αποδείχτηκε ότι ήταν νεαροί δόκιμοι αξιωματικοί που είχαν τοποθετηθεί στο πλοίο για να ολοκληρώσουν την εκπαίδευσή τους. Το «Σάρονχορστ» επέζησε της επίθεσης χωρίς να υποστεί ούτε γρατζουνιά.³⁷

Για τις γενναίες προσπάθειές του και τη θυσία του, ο Κάμπελ παρασημοφορήθηκε μετά θάνατον με τον Σταυρό της Βικτωρίας. Ήταν, όπως σημείωσε ο αντισμήναρχος Μπρέθγουεϊτ, «η πιο θαρραλέα από όλες τις επιθέσεις» κατά των γερμανικών πλοίων στη Βρέστη.³⁸

* * *

ΠΑΡΑ ΤΑ ΠΡΟΦΑΝΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ, οι προσπάθειες της RAF κατά του «Σάρνχορστ» και του «Γκναϊζενάου» ελάχιστα εντυπωσίασαν τον άνθρωπο του οποίου η γνώμη μετρούσε περισσότερο. Στις 17 Απριλίου ο Τσόρτσιλ έστειλε ένα αυστηρά διατυπωμένο υπόμνημα στον Αρχηγό της Αεροπορίας του, πτέραρχο σερ Τσαρλς Πόρταλ. «Θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι η ανικανότητα της Διοίκησης Βομβαρδιστικών να πλήξει τα εχθρικά καταδρομικά στη Βρέστη συνιστά μία πολύ ξεκάθαρη αποτυχία αυτού του Όπλου», έγραψε. «Τα γερμανικά καταδρομικά μάχης είναι δύο από τα σημαντικότερα σκάφη του πολέμου, καθώς δεν έχουμε τίποτα που να μπορεί να τα προφθάσει και να τα εξοντώσει».³⁹

Παρότι ο Τσόρτσιλ παρέμεινε μη εντυπωσιασμένος, οι επιθέσεις έθεσαν σε συναγερμό τους Γερμανούς ναυτικούς διοικητές. Στο Βερολίνο το Σάββατο 26 Απριλίου ο Αρχηγός Στόλου Γκίντερ Λίτγκενς συνάντησε τον αρχιναύαρχο Έριχ Ρέντερ για να ενημερωθεί για την επιχείρηση «Rheinübung» («Άσκηση Ρήνος»), μία έξοδο στον Βόρειο Ατλαντικό κατά της συμμαχικής ναυτιλίας από το καινούργιο θωρηκτό «Μπίσμαρκ», το οποίο θα συνοδευόταν από το βαρύ καταδρομικό «Πρίγκιπ Ευγένιος». Το αρχικό σχέδιο προέβλεπε τη συμμετοχή και του «Γκναϊζενάου», αλλά η ζημιά που είχε υποστεί καθιστούσε κάτι τέτοιο αδύνατο.⁴⁰ Ο Λίτγκενς, που είχε ενδοιασμούς επειδή θα εξορμούσε την ώρα που η μισή δύναμη κρούσης του ήταν καθηλωμένη στη Βρέστη λόγω των ζημιών που είχε υποστεί, εξέφρασε τις επιφυλάξεις του. Σκοπός της επιχείρησης «Άσκηση Ρήνος» ήταν να καταστρέψει τις οδούς ανεφοδιασμού της Βρετανίας και να τη βγάλει από τον πόλεμο – πράγμα που δεν μπορούσαν να επιτύχουν μόνα τους το «Μπίσμαρκ» και το «Πρίγκιπ Ευγένιος». «Έχουμε πολύ σοβαρούς λόγους», υποστήριξε ο Λίτγκενς, «να περιμένουμε τουλάχιστον μέχρι να ετοιμαστεί το “Σάρνχορστ” – αν όχι μέχρι να περατώσει την εκπαίδευσή του το πλήρωμα του “Τίρπιτς”».⁴¹

Ο Ρέντερ αντιμετώπισε με συμπάθεια την άποψη του υφισταμένου του, αλλά τόνισε ότι ο χρόνος ήταν ουσιώδους σημασίας. «Το “Σάρνχορστ” και το “Γκναϊζενάου” βρίσκονταν κάτω από διαρκείς βρετανικές αεροπορικές επιθέσεις στα εκτεθειμένα γαλλικά αγκυροβόλιά τους», έγραψε ο Ρέντερ μετά τον πόλεμο, «και κανείς δεν μπορούσε να ξέρει πότε θα ήταν ξανά σε κατάσταση να ναυμαχήσουν. Αν το εγχείρημα αναβαλλόταν μέχρι να ετοιμαστεί το “Τίρπιτς”, αυτό θα σήμαινε αδράνεια τουλάχιστον μισού έτους».⁴²

Ο Χίτλερ, που ήταν έτοιμος να στείλει τις στρατιές του ανατολικά,

στη Ρωσία, ήθελε τη Βρετανία να είναι ψόφια στη θάλασσα. Παρέμενε επίσης άλλη μία έγνοια: «Η πιθανή είσοδος των ΗΠΑ στον πόλεμο ερχόταν όλο και πιο κοντά», είπε ο Ρέντερ, «και αυτό θα χειροτέρευε κατά πολύ την κατάσταση στη θάλασσα για εμάς». ⁴³ Οι διαταγές που είχε ο Λίτγκενς ήταν ξεκάθαρες. Ο πρωταρχικός στόχος της επιχείρησης «Άσκηση Ρήνος» ήταν η εμπορική ναυτιλία. Το «Μπίσμαρκ» θα εμπλεκόταν με τα πολεμικά πλοία συνοδείας των συμμαχικών νηοπομπών για αρκετό χρόνο, ώστε το «Πρίγκιψ Ευγένιος» να στείλει τα φορητά πλοία σε έναν υδάτινο τάφο. Ο Λίτγκενς έπρεπε να διατηρήσει τη «μαχητική ικανότητα του “Μπίσμαρκ” για όσο περισσότερο ήταν δυνατό» και να μην το εκθέσει σε «υπερβολική διακινδύνευση». ⁴⁴

Ο Λίτγκενς αποδέχτηκε τη μοίρα του. Ήξερε ότι σε μία πιθανή ανಾಮέτρηση ένας προς έναν το «Μπίσμαρκ» μπορούσε να καταναυμαχήσει ακόμα και τα καλύτερα πολεμικά του Βασιλικού Ναυτικού – αλλά οι Βρετανοί δε θα βασίζονταν σε ένα μοναχικό σκάφος για να κυνηγήσουν και να καταστρέψουν τον γερμανικό λεβιάθαν. Θα έριχναν εναντίον του ό,τι είχαν διαθέσιμο. Ο Λίτγκενς είχε δίκιο να πιστεύει πως η επιχείρηση «Άσκηση Ρήνος» ήταν μία αποστολή αυτοκτονίας. Προτού αναχωρήσει από το Ναυαρχείο, σταμάτησε στο γραφείο ενός φίλου του. «Θα ήθελα να κάνω τους αποχαιρετισμούς μου· δεν θα επιστρέψω», είπε. «Με δεδομένη την υπεροχή των Βρετανών, η επιβίωση είναι αδύνατη». ⁴⁵

Οι μέρες πέρασαν μέσα σε μία φρενίτιδα προετοιμασιών. Άντρες και εφόδια πλημμύρισαν το πολωνικό λιμάνι του Γκοτενχάφεν (της Γκντίνας) στην ακτή της Βαλτικής, όπου βρισκόταν αγκυροβολημένο το «Μπίσμαρκ». Γερανοί φόρτωναν τρόφιμα, καύσιμα και πυρομαχικά όλο το εικοσιτετράωρο. Στις αρχές Μαΐου, το «Μπίσμαρκ», που είχε φορτωθεί με «δύο χιλιάδες τόνους λιγότερους από τη μεταφορική του ικανότητα», προετοιμάστηκε για να επιχειρήσει επί τρεις μήνες στη θάλασσα. ⁴⁶

Στις 5 Μαΐου ο Χίτλερ κατέφθασε στο λιμάνι για να επιθεωρήσει το «Μπίσμαρκ» και το «Τίρπιτς». Έδειχνε, σύμφωνα με έναν αυτόπτη μάρτυρα, «κάπως χλομός», καθώς ο ίδιος και η συνοδεία του επιθεωρούσαν το πλήρωμα του «Μπίσμαρκ», που ήταν παραταγμένο στο πάνω κατάστρωμα. Συνοδευόμενος από τον Λίτγκενς και Ρέντερ, ο δικτάτορας μίλησε ελάχιστα. Έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον όταν ενημερώθηκε για τη σημαντική ισχύ πυρός του πλοίου, αλλά δεν υπέβαλε ερωτήσεις. ⁴⁷ Όταν τελείωσε η επιθεώρηση, αποσύρθηκε στην καμπίνα του Λίτγκενς, όπου ο Αρχηγός Στόλου τον διαβεβαίωσε για την υπεροχή του «Μπίσμαρκ» από κάθε άποψη του ναυτικού πολέμου. Όταν ο Χίτλερ

παρατήρησε ότι οι Βρετανοί απολάμβαναν μεγάλο αριθμητικό πλεονέκτημα, ο Λίτγκενς –κρύβοντας τις δικές του ανησυχίες– είπε πως κανένα εχθρικό πλοίο δεν μπορούσε να επιβιώσει από τη «δύναμη κρούσης και την ανθεκτικότητα» του «Μπίσμαρκ». ⁴⁸

Ο Χίτλερ, ο οποίος ήταν πολύ εκδηλωτικός σε άλλα ζητήματα που άπτονταν της γερμανικής στρατιωτικής ισχύος, παρέμεινε άκεφος. Οι επιδρομές κατά της εμπορικής ναυτιλίας έμοιαζαν με σπατάλη χρόνου για ένα πλοίο του διαμετρήματος του «Μπίσμαρκ». Το να χάσουν ένα από τα μεγάλα πολεμικά τους σε ένα τέτοιο εγχείρημα θα έβλαπτε το δικό του γόητρο – αλλά και εκείνο του ναυτικού του. Ποιες άλλες εναλλακτικές επιλογές είχαν, όμως; Δεν μπορούσε να ελπίζει ότι θα ανταγωνιζόταν την υπεροχή του Βασιλικού Ναυτικού. Οι κατακτήσεις που είχαν κάποιο νόημα για τον Χίτλερ βρισκόνταν στην ξηρά, όχι στις θάλασσες. Άκουσε τον Λίτγκενς δίχως να κάνει περαιτέρω σχόλια. ⁴⁹

Όταν ο Λίτγκενς ολοκλήρωσε τη σύντομη αναφορά του, μετέβησαν όλοι στην τραπεζαρία για να γευματίσουν. Ο Χίτλερ έφαγε μπιζελοσουπα, ενώ οι άλλοι έφαγαν λουκάνικα. Το φαγητό έδειξε να αναζωογονεί τον Φύρερ, ο οποίος, κατά τη διάρκεια του γεύματος, είπε ότι πίστευε πως οι ΗΠΑ θα παρέμεναν έξω από τον πόλεμο. Ο Ρέντερ αστειεύτηκε λέγοντας ότι οι Αμερικανοί θα περίμεναν την κατάλληλη στιγμή και θα έμπαιναν στη σύρραξη όταν αυτή θα είχε τελειώσει. Ο Χίτλερ δε βρήκε πολύ αστείο αυτό το σχόλιο. ⁵⁰

Ο Χίτλερ ολοκλήρωσε την τετράωρη επίσκεψή του με μία ομιλία προς το πλήρωμα του «Μπίσμαρκ». Καθώς μιλούσε, ο επισείων του Φύρερ, που είχε αναρτηθεί πάνω από τη γέφυρα, κυμάτιζε στο κρύο αεράκι που φυσούσε από τη θάλασσα. ⁵¹ «Είστε το καμάρι του Ναυτικού», διακήρυξε, «και στην ικανότητά σας, στο θάρρος σας και στην αποφασιστικότητά σας έγκειται το κλειδί της νίκης. Ξέρω ότι θα κάνετε ό,τι εγώ και κάθε Γερμανός αναμένουμε από εσάς να κάνετε, και κατά συνέπεια, η τελική νίκη θα είναι δική σας». Ο Ρέντερ, που έστεκε πλάι στον Χίτλερ, πρόσθεσε το δικό του υστερόγραφο: «Θα νικήσουμε τους Άγγλους, όπου κι αν τους βρούμε». ⁵²

* * *

ΤΟ «ΜΠΙΣΜΑΡΚ» ΚΑΙ ΤΟ «ΠΡΙΓΚΙΨ ΕΥΓΕΝΙΟΣ» απέπλευσαν στις 02:00 τα ξημερώματα της Δευτέρας 19 Μαΐου 1941. «Το πλήρωμα», παρατήρησε ένας ναύτης, «βρισκόταν σε κατάσταση τεταμένης προσδοκίας η

οποία έρχεται όταν μία μακρά περίοδος προετοιμασίας έχει επιτέλους τελειώσει και πρόκειται να ξεκινήσει η δράση για την οποία είχε σχεδιαστεί. Η πίστη τους προς τον κυβερνήτη τους και το πλοίο τους ήταν απεριόριστη, παρόλο που δε γνώριζαν τίποτα για την επιχείρηση στην οποία εμπλέκονταν».⁵³

Η ατμόσφαιρα μυστηρίου δε διήρκεσε για πολύ. Το μεσημέρι ακούστηκε από τα μεγάφωνα η φωνή του ναυάρχου Λίτγκενς. «Η μέρα που ποθούσαμε με τόση ανυπομονησία έχει επιτέλους έρθει», είπε, «έφτασε η στιγμή που θα οδηγήσουμε το περήφανο πλοίο μας κατά του εχθρού». Εξήγησε ότι η αποστολή τους ήταν «να θέσουμε σε κίνδυνο την ύπαρξη της Αγγλίας» και να βυθίσουν τα βρετανικά εμπορικά πλοία στον Ατλαντικό. «Γνωρίζω ότι η διακαέστερη επιθυμία του πληρώματος ήταν και θα παραμείνει το να συμμετάσχει στην τελική νίκη της Γερμανίας», είπε. «Σας κάνω την πρόποση του κυνηγού: “Καλό κυνήγι και καλή λεία!”»⁵⁴

Δύο ναρκαλιευτικά και τα αντιτορπιλικά «Φρίντριχ Έκολντ» και «Χανς Λόντι» ενώθηκαν με το «Μπίσμαρκ» και το «Πρίγκιψ Ευγένιος» στο ταξίδι τους προς δυσμάς κάτω από έναν ουρανό που ήταν γκριζοσαν το χρώμα ενός θωρηκτού. Ο στολίσκος πέρασε από ένα γερμανικό ναρκοπέδιο το απόγευμα της 20ής Μαΐου δίχως κάποιο απρόοπτο· τα πυροβόλα των ναρκαλιευτικών προκάλεσαν την έκρηξη τριών επιπλευσών ναρκών οι οποίες πλησίασαν πολύ κοντά.⁵⁵ Το «Μπίσμαρκ» και η συνοδεία του συνέχισαν με ταχύτητα δεκαεφτά κόμβων να πλέουν ελίδην προς τη Νορβηγία, της οποίας η ακτή εθεάθη στο φλογισμένο φόντο του ήλιου που έδνε. «Τα περιγράμματα του όμορφου, αυστηρού τοπίου, με τις μαύρες σιλουέτες των βουνών που υψώνονταν με φόντο την κόκκινη λάμψη του ουρανού», παρατήρησε ο αξιωματικός πυροβολικού του «Μπίσμαρκ» Μπούρκχαρντ φον Μιλενχάιμ-Ρέχμπεργκ, «μου έδωσαν τη δυνατότητα να ξεχάσω για μία στιγμή όλα όσα είχαν να κάνουν με τον πόλεμο».⁵⁶

Το απόγευμα της Τετάρτης 21 Μαΐου το «Μπίσμαρκ» εισήλθε στο Γκριμσταντφιόρντ, νοτίως του Μπέργκεν, και έριξε άγκυρα κάπου εφτακόσιες γιάρδες ανοιχτά της ακτής. Γερμανικά φορτηγά έλαβαν θέση εκατέρωθέν του, για να το προστατέψουν από επίθεση υποβρυχίου. Η συνοδεία του κατέπλευσε σε έναν κόλπο βορειότερα, για να ανεφοδιαστεί με καύσιμα.⁵⁷

Ένα ζεύγος καταδιωκτικών Μέσερσμιτ 109 διέγραφε κύκλους από πάνω, στον κρυστάλλινο ουρανό. «Περιμέναμε απλώς να περάσει η μέ-

ρα», θυμόταν ο Μιλενχάιμ-Ρέχμπεργκ. «Ο ήλιος έλαμπε διαρκώς και πολλά μέλη των γερμανικών δυνάμεων κατοχής στη Νορβηγία, που αδημονούσαν δικαιολογημένα να δουν το καινούργιο “Μπίσμαρκ”, ήρθαν να μας επισκεφτούν».⁵⁸

Ένας επισκέπτης πέρασε απαρατήρητος. Πετώντας σε ύψος είκοσι έξι χιλιάδων ποδών μέσα σε ένα «άοπλο, χωρίς θέρμανση και χωρίς καμπίνα συμπίεσης» Σπιτφάιρ μακράς ακτίνας δράσης, ο εικοσάχρονος ανθυποσηναγός Μάικλ Μπέιμπ Σάκλινγκ πέρασε πάνω από το Γκρομισταντιόρντ. Είχε απογειωθεί εκείνο το πρωί από τη βάση Γουίκ της RAF στο Κάιτνες της Σκωτίας, με την αποστολή να φωτογραφίσει τον δαίδαλο των φιόρντ και των ορμίσκων της Νορβηγίας. Η αναγνωριστική πτήση δεν είχε αποκαλύψει τίποτα το ενδιαφέρον – μέχρι εκείνη τη στιγμή. Αυτό που είδε φαινόταν να είναι ένα «τεράστιο» θωρηκτό περικυκλωμένο από σκάφη εφοδιασμού. Γνωρίζοντας ότι το «Μπίσμαρκ» είχε αποπλεύσει από το βαλτικό λιμάνι του μερικές μέρες πριν, έβαλε μπρος τις κάμερές του και φωτογράφησε τη μακρινή σκηνή χαμηλότερα.⁵⁹

Προσγειώθηκε αργά εκείνο το απόγευμα στη Σκωτία και διατάχτηκε να μεταφέρει αμέσως αεροπορικώς το φιλμ στο αρχηγείο της Παράκτιας Διοίκησης της RAF στο Νόρθγουντ, λίγο έξω από το Λονδίνο. Σκαρφάλωσε και πάλι στο Σπιτφάιρ του και απογειώθηκε μες στον ουρανό που σκοτεινίαζε. Με το φως της μέρας να ξεθωριάζει γρήγορα –και το Σπιτφάιρ του να ξεμένει από καύσιμα– προσγειώθηκε σε ένα χωράφι κοντά στο σπίτι του στο Νοτιγχαμσίρ και έτρεξε στο σπίτι ενός κοντινού φίλου, ο οποίος τον μετέφερε με το αυτοκίνητο στην υπόλοιπη διαδρομή μέχρι το Λονδίνο. Έφτασαν στην πόλη κοντά στην αυγή και παρέδωσε το φιλμ.⁶⁰ Οι φωτογραφίες που εμφανίστηκαν αποκάλυψαν «ένα θωρηκτό κλάσης “Μπίσμαρκ” και ένα καταδρομικό κλάσης “Ναύαρχος Χίπερ” στην περιοχή του Μπέργκεν».⁶¹

Αμέσως ειδοποιήθηκε ο βρετανικός στόλος. Οι Γερμανοί κυνηγοί είχαν βρεθεί.

Ενα συναρπαστικό ιστορικό αφήγημα που περιγράφει τις ανηλεείς ναυμαχίες και τις παράτολμες επιδρομές σε λιμάνια, στις οποίες ενεπλάκησαν οι Σύμμαχοι στη διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου προκειμένου να διαλύσουν τον χιτλερικό στόλο.

Το 1941 η θάλασσα είχε γίνει ένας μαζικός τάφος καθώς τα τέσσερα μεγάλα πολεμικά πλοία του Χίτλερ -«Σάρνχορστ», «Γκναϊζενάου», «Τίρπιτς» και «Μπίσμαρκ», το μεγαλύτερο από όλα τα πολεμικά που έπλεαν στις θάλασσες- έσχιζαν τα κύματα, στέλνοντας χιλιάδες άντρες στον παγωμένο βυθό του Βόρειου Ατλαντικού και εξανεμίζοντας τις ελπίδες των Συμμάχων για επικράτηση. Βαρύτατα οπλισμένα και σχεδόν απόλυτα θωρακισμένα, αυτά τα πλοία ξεπερνούσαν και σε ταχύτητα και σε εξοπλισμό οποιοδήποτε πολεμικό σκάφος των Συμμάχων. Αυτή η θανατηφόρα απειλή κρατούσε τον Ουίνστον Τσόρτσιλ ξάγρυπνο τις νύχτες - τα θεωρούσε στόχους ύψιστης σημασίας.

Η εκστρατεία κατά του χιτλερικού στόλου επιφανείας θα συνεχιζόταν έως τις τελευταίες μέρες του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου και θα περιλάμβανε τεράστια θωρηκτά, πολύνεκρες ναυμαχίες και ριψοκίνδυνες αποστολές. Με πρωταγωνιστές τα πληρώματα των συμμαχικών βομβαρδιστικών αεροσκαφών, τους γενναίους στρατιώτες και τους ατρόμητους καταδρομείς, η ιστορία της νίκης επί της σιδηράς θάλασσας του Χίτλερ διαβάζεται απνευστί.

Αξιοποιώντας επίσημα πολεμικά ημερολόγια, αναφορές μαχών, διηγήσεις αυτοπτών μαρτύρων και προσωπικές επιστολές, ο διακεκριμένος συγγραφέας Σάιμον Ριντ ζωντανεύει τη δράση και την περιπετειώδη εξέλιξη της Ιστορίας στο θαλάσσιο πεδίο μάχης.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 24966

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ